

Mahjas Weefis

Mr. 41.

Rigā, 13. oktobrī 1910. g.

55. gada gahjums.

Waj seme greeščas?

Kamila Flamariona.

Ir parahdijušās baumas, kas šatrizina leela publika tizibu par semes greeščanos ap šāvu ast. Pateidsos tadeht nabht palihgā šhij astronomistai pateesibai, kurai teel usbrukt. Protams, domaju gan, ka winai šchahdas palihdsibas nemas newajadsetu. Wina atbalstas us til zeescheem, solideem pamateem, ka šchaubas nepawisam naw eespehjamās. Domehr daschi kolegi preeksch neilga laika rakstija, ka Anrijs Poankarē noleedsot semes greeščanos un palkawneeks Marschans apgalwojot, ka Haleja kometa naw parahdijusēs; astronomi par winu noturejuschi Profšjana swaigšni. (Wahzijā, kā sinams, taisni šhogad pret Kopernika teoriju fajehlees Johannes Schlaf.)

Pirms es atbildeju palkawneekam Marsčanam, ka wina apwainojums, it kā stahwswaigšne Profšjons notureta par kometu, peelihdsinajams tam wihra flateenam, kas šamaina Notre Dome bosnizas torni ar aeroplanu, waj Triumfa wahrtus ar eelu dselšzeku. Ja palkawneeks Marschans naw gribejis ar publiku jokot, tad mums tas ar šāvu apgalwojumu šneedšis koti brihniščku pseido šinatnišku isflaidrojumu. Astronomi ar šaweem aprehšineem Haleja kometai feko jau wairak gadu šintenus un wehl nekad tas ne par naga melnumu naw atlahpees no šchi aprehšinatā zeka. Winsch ir ta labatā leeziba par Rutona likumu pareišibu. Ta ir joku lugu šazeretaja fantastiška eedoma, ja grib nostrihdet šcho matematiško pateesibu, bet kā to ir warejis tahds ofizeers kā Marschans, tas gluschi nepeedodami. Winsch laikam gan gribejis jokot. Domehr winam tad pirms wajadseja isfraudšitees tahdu publiku, kurai tas war stahstīt tahdas brihnuma leetas.

Tagad atgreesšimees pee Anrija Poankarē! Winam ir likti mutē wahrdi, kuras tas naw šajijis. Papuhšimees apšlatit šchis leetas pirmawotus. Leelais matematišis

runadams par absołutu telpu, kuru tas neatšihst, isfakas fekoschi:

Absołuta telpa, t. i. tas gabals, us kura wajadsetu manit semes pehdas, lai waretu konstatet, waj ta pateescham greeščas, objektivi nemot nemas neekšiste. Tapehš mahzibai: „Seme greeščas,” naw nekahdas nošihmes, tadeht ka nekahdi peedšihwojumi un isšina winu newar nožeetinat. Abi apgalwojumi: „Seme greeščas, un ir jau ehrtati peenemt, ka greeščas,” weena isteiz weenu un to pašču, jo weens šatura tikpat maj kā otrs.

Šchee wahrdi waretu fajelt wišpahrejas šchaubas, ja nebuhtu sinams, ka leeta šche atteežas us hipotefi, pehš kuras Poankarē peenem, ka semes lode eerobeschota no beesas mahkonu kahrtas. Wina tadeht isflehdšot itweenu astronomistu nowehrojumu, ar kuru mehš waretu peerahdit muhšu planetas kustibu. Mehš redšam ka debeesš ap mums greeščas. Waj nu tās greeščas, waj mehš greešchamees. Ja swaigšnes 24 stundas ap mums greeštos, mums winu ahtrums atteezotees us winu tahkumu buhtu japeenem fekoschi:

Saule no mums til tahku, ka puše no semes ašš garuma waitots ar 23,000; kā tad 24 stundu laikā tai buhtu janorinko zeksch, kas 23,000 reis leelaks, nekā semes ekwatora zeksch, preeksch kam tad buhtu wajadšigs ahtrums 10,695 kilometru sekunde. Nu newajaga aismirst, ka šaule 1,310,000 reis til leela un 333,000 reis til šmaga kā seme. Jupiters ir apmehram peežas reišes til tahku no mums, winam wajadsetu noštreet 53,000 kilometrus sekunde. Neptunam, kuršč trihšdesmit reis til tahku, wajadsetu noštreet 320,000 kilometrus sekunde. Pehš tam nahkoschaj swaigšnei Alfa Bentauri, kura no šaules 250,000 reis til tahku, wajadsetu štreet, laištees 2,940,000,000 kilometrus sekunde. Wišas žitas swaigšnes atronas nekalihdšinami tahkal lihds bes-

galigām tablem. Un šij fantastiskai rinkošānai waja-
dsetu notikt ap weenu it masu punktu.

Bēt jā muhsu seme greeščas weenkahēšči ap sawu ašī,
tab wišas šchis gruhtibas un neespehjamibas attriht nost.
Ja peenem, ka swaigšnes greeščas ap muhsu semi, tab tas
lihdšinas eedomai — peewedišču šche humoristiska rakst-
neeka eedomu — tab, lai wišta no wišām pusem apzeptu
škaišti bruhna, ap to wjadsetu greestees krahsnij, kēškim,
mahjai it wišai semei. Tas ir greestees ap šcho weenu
wištu.

Semes ilgadeja greeščanās ap fauli otrām kahrtam
nowehrojama tajās pahrgrošibās, kahdas manam nowehrojot
planetus un stahwswaigšnes, t. i. winu attahlumi mainas.
Ja ir parahdijuschās dimpadšmit daschadas muhsu semes
lobes kustibas. Tadeht tad ari neweens mahzits gars newar
šchaubitees pee muhsu planeta kustibu.

Kad sinami rakstneeki un sinamas awišeš Poankarē
wahrdus istulkoja šchahdā nepareišā garā un winam us-
teepa absurdas šchaubas, wišch bija pirmais, kas par to
pabrihnejās. Sajuhšminats no wehleschanās darit šchim
baumam galu, tas man rakstija šekoscho wehštuli:

Mihtais kolegi!

Ustraufums, kahdu weena preses data fajehluše, iž-
raudama no maneem darbeem daschus teikumus un us-
teepdama man smeekligus usskatus, man leek par to
faščust. Raksts, kur šchee teikumi atronas, eewetots
kahdā metafisiška laikrakstā. Es winu rakstiju tahdā
walodā, kas ir saprotama šchi nedekas laikrakstā mah-
ziteem laštajeem. Wisbeeschali zitetais teikums isleetots
stribdus rakstā vret Le Roju un wina kodols bija kahda
disfusija Frantschu filosofiskā beedribā.

Semes greeščanās ir japeenem par
tik drošču, kā muhsu ahrpafaules pa-
stahweščana.

Es domaju, ka šchis pastaidrojums apmeerinās tos,
kurus isbeedejuse neparastā waloda. Kas atteežas us
tām konsekwenzem, kas atteežinatas no maneem wahrdeem,
tad atronu par newajadšigu wehl leeki aprahdit, žit tās

absurdas. Ko esmu fajijis, tas nekad neattaisnos
Galileja wajaschanu, un wehl jo wairak tadeht ka ne-
to nebuhš wajat, ari malduš, jo pat no metafisiška rebseš
stahwokka peenehmums, ka seme greeščas, naw nepareišs.
Tā tad Galilejš nekahdi naw maldijees.

Gribeju tikai fazit, ka nekad newar nesodits mahzit:
„Seme negreeščas.“ Skolotās smadsenēs tiziba us
šcho greeščanos tikpat mas islehdšama, kā doma par
dselszjeku no moderna žilweka smadsenem, kuresch ahtri
grib zefot.

Kas atteežas us peerahdijumeem par šcho greeščanos,
tab tee ir tik pašštami, ka tos wairs newajaga at-
kahrtot. Ja seme negreestos ap sawu ašī, tab wjadsetu
peenemt, ka swaigšnem 24 stundu laikā buhtu janorinko
tahds zekšč, kura nostaiņaschanai gaismai wjadsetu
gadu šmitenus.

Anrijs Poankarē.

Man israhdijās weetā šcho wehštuli pilnigi nodrukāt,
tadeht ka ta rahda, ka šche leeta atteežas us tihri meta-
fisišku isklaidrojumu. Behdejam nepeemihš nekās populars
un tadeht tas jabauda usmanigi.

Šchahds isklaidrojums ir filosofisks laika kawellis
Poankarēm, ka semes greeščanas ap sawu ašī un ilgadus
greeščanās ap fauli ir tikpat drošcha leeta, ka wina per-
soniga ekšistenze, wina mahjas un Parises pilšehtas pa-
stahweščana. Abstraktee filosofi wehl peebilst, ka par wišu
war šchaubitees, pat par sawu kermeni, par sawu behenu
un wezaku kermeni, ihšī fakot par wišu, kas atronas ahrpus
muhsu domaschanas. Ir apgalwots, ka nekās nepastahw.
Ja seme nepastahwetu, tab winai gan gruhti nahstos
greestees.

Tee ir sapni, un, proti, bištami sapni, ja ar teem pee-
meklē leelo publi. Ugreesišmees atpakat pee ihštenibas,
pee wešlā žilweka prahta un aištahwešim kā neaištaramu
prinzipu, ka faule stahw us weetas un seme greeščas.
Nemšim metafisiškos skaidrojumus tā, kas wini ir, proti
kā rotataschanos. Nešchaubišmees ne drusku par positiwās
šinatnes eekarotām pateesibam, jo tās jau ir žilwezes gods
un flawa.

Muhsu jaunakā laika školas grahmatas.

Skolas laitam paškreiš faktoees, pašneedsam šche
par jaunakā laikā isnahtuschām školas grahmatam ween-
kopus ihšu pahrstatu pehž pašštamā pedagoga Bebru Jura
referata par tām Rigās Latw. Veedr. Sinibu Romiškās
šchi gada wasaras šapulžēs. Referatu Bebru Juris eesahht
ar masu eewadu. Atstahštšim ari to.

1905. gada oktobra manifests atstahjis dšitu eespaidu
neween us politisko, bet ari us šabeedriško dšihwi. Brih-
wibas faule saweem dšihwu daroscheem stareem modinajuse
Kreewijas tautas „us jaunu jauku dšihwi“. Ari muhsu,
latweešču, tauta un lihds ar to ari muhsu škola pamodusēs
no ilgā meega. Darboni reis nu isbersejuschī meegu no

azim un kēruschees pee darba. Jau pahris gados muhsu
školas literatura usplautuse nepeeredsetā kuplumā un
krahschumā. Parahdijuschees mums darbi, kas warejuschi
netik ween kā ar leelu kulturās tautu darbeem mehrotees,
bet tos pat wehl pahrspeht. Lai atminamees tikai Teodora
un Pluhdona fastahditās chrestomatijas, Mühlenbacha un
Endselina Latweešču gramatiku, Zendes rehšinu metoditu
un tizibas mahzibu, Gewina, Suhngaila un Eiches rehšinu
usdewumus, Dehkēna geografiju, Behršina un Brunneeka
wahzu walodas mahzibu u. z. Tee wišš esot darbi, kas
wehl ilgi noderešot ziteem par paraugu. Šchi darbiba
dewuse zeribu, ka muhsu tautas škola tatschu reis pah-

wehrtisees no dresuras eestahdes par audsinaschanas eestahdi, kur modinās un attihstis it wišas garigās spehjas un ne tikai atminu ween. Skolas draugi t i z e j u ſ c h i m a n i ſ e ſ t a m un gawilejuſchi. Tee redsejuſchi atnahkam ſ e l t a p a t ſ t a h w i b a s l a i k u s, kur reiſ tatschu latweeſchu ſkolā buhs atkauts latwiſki domat, runat un ſtrahdat . . . Bet tad — tad apmahkuſēs dſidrā ſilā debeſs, drudſchainā jauda aprimufe, pah roſigo darba lauku wilkuſchās tumſchas, niſnās ehnaſ un atneſuſchās — gurdenumu un weenaldbibu. Kaukaiſ ſapniſ biijiſ iſſapnots . . . Ar to tad ari, luht, iſſkaidrojotees, ka no ſkolas grahmatam pagahjuſchā gadā nahkuſchās no jauna klaht tikai walodaſ mahzibaſ grahmatas, ſkaitā pawifaſ 6.

1) D ſ i m t e n e. Laſama grahmata pirmmahzibaſ ſkolam. Daſchu Rigaſ ſkolotaju faſtahdita. Pirmā data. Maſſā 50 lap. Ernſta Plateſ iſdewumſ. Dſimteneſ ſaturſ eedalitſ 10 nodakās. 1. Gimene un tehwa ſehtā. 2. Mahjlopi ſehtā un darbā. 3. Rudeniſ. 4. Seema. 5. Pawafara. 6. Waſara. 7. Stahtu un dſihwneeku widū. 8. Eſt droſchſirdigſ, palihdſigſ un labſ! 9. Dſimtene. 10. Raſtu darbi. — Grahmata domata pirmmahzibaſ ſkolam; ſcho ſkolu wajadſibam peemehtrotſ wiſſ wiku ſaturſ, kaut gan truhtſt nodakāſ par paſchu ſkolu un ſkolas dſihwi. Mahzibaſ weela ſadalita gada laiſkoſ un ſahſas ar rudeni. Taſ laiſkam gan tadeht, ka ſkolas gads ſahſas rudeni. Schauboſ, waj taſ pareiſi. Waj nebuhtu labaki un iſdewigaki, ja eeſahktu ar pawafari? Laſamo gabalu ſaturſ pa wiſleelai dakai leetiſchſ. Par maſ tomehr eewehrota lauženeeku dſihwe. Tapat ar' dſihwneeku dſihwe. Nodakā „Stahtu un dſihwneeku widū“ naw deeſgan daudſ eewehrotſ biologiklaiſ prinziſp. Apluhkotas tikai ahrežāſ parahdibaſ. Tapat ar' laſamoſ gabaloſ truhtſt pateeſaſ dſihweſ attehlojumu. Behrni leeli ſapnotaji, wetſchi leeli ſinatneeki un prahtneeki: zilweki — tihree engeti. Taſ tapehž, ka wiſſ ſchee gabali pa leelai dakai tendenziotiſ patapinažumi un pahſtrahdažumi. Nodakā „Eſt droſchſirdigſ, palihdſigſ un labſ!“, tā tahda leeka. Winaſ noluhkſ — morale, taſ jau tā dweſch waj no itweena grahmatas gabala pretim. Nodakā „Dſimtene“ neſpehž behrnuſ ar dſimteni pilnigi eepaſiſhtinat. Dſejaſ data D ſ i m t e n e wiſai bagata tā ſatura, tā formaſ ſinā. Atrodam loti daudſ tautas dſejaſ. Beſ tam wehl labako dſejneeku dſejaſ ſeeduſ. Waloda ſkaidra. Tikai nedaudſ nenoteiktibu. Beſ tam daſchi maſat paſiſhtami wezwahrbi leetoti grahmata beſ paſkaidrojumeem. Bagatā raſtu darbu nodakā war wiſai ſeknigi kaſpot ſawam uſdewumam. Bildes waretu buht labakāſ. Jauno ortograſiju grahmatas autori pilnigi ignorejuſchi. Tatschu Dſimtene, ja jau ar' nepazekaſ pahri par ſawām preekſchtežem, tomehr droſchi ween war tam žeenigi blatuſ ſtahteſ. (ſataiſa mums pee ſchi Dſimteneſ pahſpreeduma peeſihme, ta wehlat taſ faſtahditaji daudjuſ no Bebra ſga grahmatas nokritiſejumeem atſpehloja. Saſtahditaji grahmatas preekſchwehrdā par taſ ſaturu un mehrki iſſakaſ ſchahbeji: „Laſamaſ grahmatas „Dſimtene“ faſtahditaji ženſchāſ attehlot to ihpatnejo aptahrtni, tahdā dſihwo un aug muhſu

behrni. Pež minetā plana ſanemtſ materialſ, ſahktot ar dſihwi gimene un tehwa ſehtā un beidsot ar dſimteneſ ſiſtēlāſ dabāſ, kauſchu un ſatikſimeſ aprakſteem. Wiſa minetā dſihwe ar raibeem notifumeem, ar wiſām iſdeenaſ ſlatamām parahdibam un pahrmainam, par kurām behrnuſ nebeidſ jautat, attehlotā tautāſ dſeeſmāſ, paſakāſ, ſtahtſtinoſ un ſarunāſ. Saſtahditaji eekſata tautāſ dſeeſmaſ par labako behrnu dſeju. Dtrſ, warenuſ audſinaſchanāſ lihdeklis ir tautāſ paſakāſ, taſ ſakriht jo teizami ar behrnu domāſchanāſ un juſchanāſ ſpehžām, wingrinadamaſ toſ ſkaidrā tautāſ walodā un ihpatnejaſ attehloſchanāſ weidoſ. Saſtahditaji labpraht iſleetojuſchi tautāſ pamahzibaſ panehmeenuſ, tā taſ redſamſ no ſtahtſtineem 23. un 30. lap. puſē. Ari wiſuſ mihtlu un paruſu krahtjumuſ faſtahditaji puhlejuſcheeſ pež eephejaſ iſmantot un leetā liht.

Nebuhtdami nekahdi ſkaidraſ ſinatneſ peekopeji laſamā grahmatā, faſtahditaji ženſchāſ dabāſ parahdibaſ attehlot mahtſlaſ formā, ſtahtſtinā un paſažinā, lai tahdā weidā netik ween noſkaidrotu behrneem daſchaduſ nepareijuſ jehtjumuſ, bet ari pawairotu wahrdu un iſteizeenu krahtjumu. Lihdſibaſ, ſabulaſ un pamahzibaſ ſtahtſtini ſakopot ihpachā nodakā. Tee buhtu laſami paſtarpēſ, lai laſamaſ materialſ iſnahktu wiſpuſſigakſ.

Nodakā par dſimteni apſtrahdata ſamehrā jo plaſchi. Saſtahditaji grib behrnuſ eepaſiſhtinat ar ſemeſ ſawadibam, juhtu, upem, eſereem, pilſhehtam, lihtdami behrneem žekot gan uſ juhtmali, gan pa ſauſſemi uſ Rigu un Jelgawu. Ari neſenā pagahtne, žik tahtki ſneedſaſ wežtehwa atminā; nemta wehrā, tapehž, ka tahdaſ atmināſ behrneem beeſchi ween jahtſird. Dſimteni mums palihdſejjuſchi notehtlot daſchi etnograſi. 3. N o w o ſ e l o w a ſgſ Riga, laiſpni atkahtwiſ no ſawa krahtjuma iſleetot daſchuſ Baltijaſ dſihweſ un ihpaſchi Rigaſ ſtatuſ. Wirſſkolotajſ M a s z o t a ſ ſgſ apweltižiſ laſamo grahmatu „Dſimtene“ ar ſkateem no Beetawaſ, ihſteni Kaunaſ un Suwalku gubernam. Wairak ſihmejumu tekſtā pagatawojiſ mahtſlineekſ. B i e l e n ſ t e i n a ſgſ.

No autoreem eſam atſihmejuſchi tikai toſ, no kureem teeſcham gabali aiſnemti waj ari tultoti. Sihkakuſ aiſguwumuſ, taſ derejuſchi weenigi par mahjeenu weenu, waj otru ſtahtſtinu ſazerot, neeſam turejuſchi par wajadſigu ſewiſchki atſihmet. Skolotajſ R. S u h n g a i k a ſgſ Riga „Dſimteni“ wehl rokraſtā iſmehtginažiſ klaſē, luhkodaſ uſ taſ leetderibu praktiſtoſ ſkolas darboſ. R. K l a u ſ t i n a ſgſ Riga, apſtrahdažiſ tautāſ dſeeſmaſ un paſakāſ. Ar padomeem grahmatu laiſpni pabaſtitijuſchi ſkolotaji P. K u h l a, Fr. Gewina ſgſ un daudſ žiti. Riga, 20. auguſtā 1909. g. Saſtahditaji.“)

2) D ſ i d r a i ſ a w o t ſ. Laſama grahmata atturibaſ weizinaſchanai ſkolā un mahjā. Latwiſki pahſtrahdažjuſchi wairaki ſkolotaji. Apgahdažufe Mihlgrahwja Beſalkohola beedriba „Seemelblahſma“. Maſſā 50 lap. Jau grahmatas wirſrakſtiſ norahda uſ taſ ſaturu — atturibu Weela wina eedalita trijāſ dakāſ: I. Alkohola kaitigaiſ eepaidaſ. II. Alkohola dſehreeni. III. Žihna pret alkoholu. Iſtweenā laſamā gabalā runā par alkoholu un žta kaitigumu

Stahstini, parunas, tautas dseefmu pantini, bibeles panti, eewehrojumu wihru isteikumi, siniskee apzerejumi — wiš ween smako peh; alkohola, tā ka lasot teescham ween rodas reehjums pret scho indewi. Lasamo gabalu faturs tomehr deefgan daubspufejs. Wiš apzerejumi usrakstīti popularā weidā un tahdā sinā peejami ari nemahziteem lasitajeem. Tikai wehsturisfās sinās par atturibas kustibu Baltijā wišai pawiršas. Rā skolās grahmata „Dsidrais awots“ naw eeteizama. Tatschu war to pee reises klafē leetot lasschanai.

3) R. B o r m a n s. S e m e. Chrestomatiska geografijs tautskolam, pušfota ar tautas dseefmam un rakstneeku darbeem. Zehfīs 1909. g. — Kad skolu walde geografiju tā ihpafchu preefšmetu no tautskolu otrā gada kursa isflauda, bet atkahwa ar geografijas sinafchanu peefawinafchanos nodarbotees ihpafchās lasschanas stundās, tad ar parahdijās „Seme“ tā pirmā geografijas lasamā grahmata. „Semes“ noluhks — eepafihstinat behrnus ar geografiju, jif tas otrā skolās gadā eefpehjams. Grahmata ar leetifchu un interesantu faturu. Ta speh; behrnus peenahzigi sagatawot us turpmafo geografijas mahzibu. Geografijas sinās papildinatas ar dsejam un daifliteraturas gabaleem. Tatschu tur, tur sahlas tihra geografijs — faturs faufs. Truhst ari sinu par semi geologiskā un etnografiskā sinā, jo fewifchki par Baltiju. Bahra ihfas ari sinās par semes weidu un kustibu debefs telpā, ka ari par pašchu debefs telpu. Waloda gan tihra un laba.

4) W a d o n i s L a t w e e f c h u w a l o d a s p a r e i s r a k s t i b ā. Divās datās. Sastahdijis P. Abbuls. Rīgā, 1910. g. — Pareisrakstiba muhsu tautskolās ir — peedaušifchanās atmens. Tadeht ar' ir glufchi dabigi, ka skolotaji — rakstneeki zentufchees sarakstīt wadonus scho nebhufchanu nowehrfchanai. Pareisrakstibas wadonu mums labi dauds. Teem tagad peeweenojees tā jaunakais un ari plafchakais P. Abbula „Wadonis pareisrakstiba“. Bagatā mahzibas weela tani eedalita diwās datās: I. Etimologija. II. Sintaksis. Rā peelikums wehl peesprausta „Jaunā ortografija“. „Wadoni“ walda wišzaurim sefosha kahrtiba: papreefch likums, tad bagatā mehrā peemehri un diktata gabali. Teorijā gan fchi kahrtiba leelas buht nepareija, jo no peemehreem, t. i. no atfewifchku atgadijeenu falihdšnajumeem un fakopojumeem ween tik kahds sinams likums isjetas. Praksē tomehr jaturas pee jau pastahwofchā likuma un jazenshas tas pareisi rakstos ispildit. Etimologijā peegreesta leelaka wehriba — wahrdu rakstibai, sintaksī — peeturas sijnju leetofchanai. Atfewifchkeem peemehreem, — pa leelakai datai no muhsu tautas gara mantam, tautas dseefmam, parunam, pasakam, fabulam — sefo gabalini is tautas literaturas. Pareisrakstibas likumus usstahdot Abbuls pamatojees us walodneeku Mühlenbacha un Endselma igu siniskeem walodneežibas prinzipeem. Jaunā ortografija tomehr wišai nepilniga un pawiršcha. Sarakstītais atlahpees pat ar' no ortografijas komifšas usstahditeem prinzipeem „ee“ leetā.

5) M u h s u r a k s t n e e ž i b a. Daifliteraturas chrestomatija widus skolam un tautskolu augstakām nodakām. Sarakstījis F. Kundšinsch. Rīgā, 1909. g. — Kundšinsch

šawas chrestomatijas weelu safahrtojīs tāpat ka „Dšimtenes“ autori peh; gada laikeem: I. Rudeni. II. Seemā. III. Pawafari, IV. Wafarā. Pirmmahzibas skolu pirmai un otrai nodakai nodomato lasamo weelu eedalit peh; gada laikeem gan eeteizams. Bet grahmatam, kas nolemtas widus skolam, tahda eedalifchana naw peelaischama. Zaur to panah; tikai to, ka usleek rakstu iswehle; pinekfus: ja usnem grahmatā tikai tahdi daifliteraturas rakfojumi, kas jau atteezas us scheem ischetreem gada laikeem. Ja tad nu starp teem tā fauzamo parauga gabalu deefin jif labu naw, tad japeeteek ar wahjakeem Zaur to tad daschs labs jo daifsch literaturas seeds jaatstah; gribot negribot neufnemts weenigi tadeht, ka tas neatteezas us kaut kuru no gada laikeem. Un tā tas ar' notizis „Muhsu rakstneežibā“. — Nodaku wirrakstos bes tam wehl naw eewehrota konsekwenze. Tā, peem., I. nodaka fauzas „Rudeni“, tā tad lokatiwā, lamehr zitas: „Seemu“, „Pawafaru“, „Wafaru“ atšifmetas ar adwerbeem. — Tatschu jau „Muhsu rakstneežibā“ sakrahts loti dauds daifliteraturas gabalu — no Apafšijas, Pluhdona, Poruka, Sauleefcha, Jaunfudrabina, Walda, Blaumana un ziteem muhsu jaunakeem rakstneekeem. Rakstu eelahrtofchanā truhst tomehr sistemas. Raksti usnemti tā jau nu pagadijees, kad tik tee peemehroti gada laikeem. Daschi gabali, peem., Kronwaldu Uta „Rudens“ — pahrftrahdati. Tas nu naw nepawifam eeteizami. Zaur to tatschu suhd rakstneeka walodas ihpatnežiba. Daschi labakee latweefchu rakstneeki Juris Allunans, Pumpurs, Apfšchu Zehkabs, Reikens, A. Needra, Teodors, Zanschewfšis u. z. naw nepawifam eewehroti. Zaur to „daifliteraturas chrestomatija“ atgreesufe muguru šawam ihstajam usdewumam un neeepafihstina widus skolu mahjektus pilnigi wajadfigā kahrtā ar muhsu literarifkam parahdibam. Ortografija fchai chrestomatijā pa datai wezā, pa datai daschadu ortografiju mistris. Ari te manams konsekwenzes truhkums. Daschas gihmetnes isstrahdatas — loti sitti; peem., Kaudšites, Dšnsberga, Dofu Uta, Brihwsemneeka, Bercha Pušchafifcha u. z. Tās lihdsinas karikaturam ne portrejam. Bes pahrftrahdajuma fchi chrestomatija ne widus skolās, ne ari tautskolu augstakās nodakās naw leetojama.

6) L a t w j u l i t e r a t u r a s w e h s t u r e, šakarā ar tautas wehsturisfo atihstibas gaitu. Widus skolu kurs. sarakstījis Pludons. Jelgawā, 1908. g. Otrā data. Wehrdšibas periods. — Pludona literaturas wehstures pirmā data aptwer latweefchu patstahwibas periodu un istiršā muhsu sentfchu garigo stahwokli un to parahdibas preefch XVI. gadu simtena. Tur ir plafchi apzerešas muhsu gara mantas, dainas, teikas, pasakas un parunas. — Otrā data aptwer wehrdšibas laikmetu un attehlo fchi laikmeta wehsturisfos apstahkfus, tā ari muhsu rakstu literaturas pirmos sahklus, sahlot ar Grunawa tehwareifi un pirmo latweefchu grahmatu „Enchiridionu“, beidsot ar latweefchu pirmajeem laikrafteem. Wehrdšibas periodu Pludons eedalot trijos laikmetos: 1) garigu rakstu laikmets; 2) Stendera un wina peh;neeku laikmets; 3) Merkela laikmets. Scho eedalifchanu usstatot, usfriht fewifchki

Merkela laikmets. Kas tas par Merkela laikmetu latweeschu literatūrā? Merkels tatschu latwiski neesot ne rindinas rakstijis. Scho laikmetu buhtot labal nosaukt par Stendera pehzneeku laikmetu, kas winsch pateesiba ari esot. Otra uskrihtoscha parahdiba esot ta, ka Hugenbergers, ka weens no Merkela resp. Stendera pehzneeku laikmeta raschigakajeem rakstneekem, eeweetots preelisch Elwerfelda, kamehr pateesiba tas wehlat dshwojis un dabojees. Trefschà uskrihtoschà parahdiba — ka ais fshkumeem pasuhdot literaturwehsturiskās parahdibas un apzeres par to. Ir grahmatā koti dauds interesantas weetas: tās tomehr naw wehsture pasneedzamas. Literatūras wehsturneeka usdewums ir, raksturot sinama laikmeta literariskās parahdibas, aifrahdit us wiku sawstarpejam atteezibam, bet ne nodarbotees ar fshkumeem. Pahrlaeziga fshkumu fshaschana un tirsaschana welkas wisam leelajam darbam zauri un aptumscho leelas wehsturiskās ainawas konturas. Par reformaziju runajot Pludons raksturo tikai reformazijas eeweschanu Baltija, kamehr paschu zelschanos un attihstischanos atstahj neistirsatu. Par skolam runajot Pludons apgaismo tikai Widsemes skolu zelschanos un attihstischanos, bet Kursemes skolas atstahj pilnigi neeewehrotas. Bibeles liriskā dseja jo plaschi raksturota, bet episkā ne. Tahdu truhkumu wispahj esot dauds, bet nemot lapu pehz lapas, scho gandrihs 400 lap. puses beeso grahmatu zauri, mehs pahrdshwojam muhsu tautas wehsture laikmetu, kas mums paliks us wiseem laikeem mihksh un dahrgs. Mehs mahzamees zeenit un mihlet sawus fentschus — seemzeeschus, mahzamees zeenit un mihlet ari wiku pirmos gaismas nesejus, pirmos wagu dshinejus tagad jau deesgan plaschā tautas tihrumā. Pludons sakrahjis sawā literatūras wehsture til dauds interesanta un pamahzjoscha materiala, ka reti kahdam lihds schim muhsu literatūras pehtneekem isdewees. Winsch web muhsu literatūras ehrlschkaino gaitu mums preelischā wifos winas

litumos un fshkumos. Wesdams muhs pa schauro lihku-maino tafu, winsch muhs wedot arweenu augstal us gaismas kalnu un rahdot gaischas nahkotnes augstumus, eedweeschot zeribu un tizibu us muhsu tautas gaischo, sposcho nahkotni.

Beigās Bebru Juris newarot atstahj nepeeminetus daschus gandrihs wisam apstatitam grahmatam peemih-toschus truhkumus. Mineto grahmatu autori neesot apstrahdajamā weelā paschi deesgan nodshinajuschees, to wis-pusigi kritiski apluhkojuschi un ka estetiskā, ta morales, ka ari walodneeziskā sinā deesgan fshajuschchi. Lasameem gabaleem wajagot isglihtot behrnu estetisko garschu, wajagot modinat daituma nojautu. Ta esot swariga prasiba, ar to arween jarehkinajotees. Morale nedrihtstot buht ka usbahsiga weza bahaa, bet winai wajagot buht ka daitai, tihkamai jaunawai, kas peewell un waldsina. Un schos abus prasjumus spehjtot pildit tikai ihsti mahkshlas raschojumi. Kas atteezas us walodu, tad schai sinā waldot wisleelakā nenoteiktiba un patwatiba, peem. pawafaris, pawafara; gows — gowe. Te tatschu buhtot laiks, turetees pee reis usstahditeem walodas lifumeem un tos us stingrako eewehrot. Tad newarot atturetees neisteizis daschas wehleschanās. Walodas mahzibas grahmatu, ka lasamo grahmatu, ta gramatikās, ka ari wadonu pareisrakstibā mums esot leels pulks, bet truhkstot siniska fatura grahmatu. Tadeht ref. eeteiktot turpinat eefahkto Bormanu zeku — farakstīt lasamas grahmata par daschām sinatnes nosarem, protams, ne tikai ar geografisku, bet ar wehsturisku un dabas sinatnisku faturu. Sewischki dabas sinibās jaunibai esot leels grahmatu truhkums. Gepashtinot jauno paaudsi ar dabas spehkeem, wiku atteezibam un to ismantoschānu, atnestot swhetigus augtus.

Debates — laika truhkuma deht — Sinibu Romishjā nepeelaida ari par skolas grahmatam.

Latweeschu Laukfaimneeku Ekonomiskā Sabeedriba.

V.

Neween ar maschinu ismehginaschānu, bet ari ar laukfaimneezibas istahdem Latweeschu Laukfaimneeku Ekonomiskā Sabeedriba luhkojuse darit eespaidu us muhsu dshimtenes semkopibas attihstibu. 1909. gadā ta farihkoja koti plaschu un bagatu istahdi.

Leelakā no lihds schim Jelgawā farihkotām istahdem bija ta istahde, kuru Jelgawas Laukfaimneezibas Beedriba lopeji ar daschām zitām beedribām farihkoja 1895. gadā par peemiku 100 gadu deenai, ka Kurseme peeweenota Kreewijai. Tahdā kahrtā bija jau 1909. g. patezejuschchi 14 gadi no ta laika, kur Jelgawā nebija farihkota neweena istahde, atskaitot fshkalas bishkopibas un augtkopibas istahdes. Tapehz Latw. Laukf. Ekonomiskā Sabeedriba nolehma farihkot schai gadā jaunu leelu istahdi, pee kura pasahkuma tai laipni nahja talkā ari Jelgawas Laukfaimneezibas beedriba.

Mihkotajas beedribas nospreeda farihlot 12., 13. un 14. junijā 1909. g. semkopibas un ruhpneezibas-amatneezibas istahdi. Latw. Laukf. Ekonomiskā Sabeedriba greesās jau laikus ar atteezigu luhgumu deht atkaujas, bet atkauju fanehma tikai 1. majā, ta ka atlika tikai koti ihss laika sprihdis preelisch usajzinajumu isshutischanas us peedalischanos, bet it sewischki preelisch istahdes ehku usbhwes un fagatawoschanās. Tomehr schai ihfajā laika starpā wif nepeezeeschamee fagatawoschanas darbi tapa paweikti ar sekmem, un pateizotees steigai wehl nahja tās patihkamas sekas, ka istahdija galwenā kahrtā parastos preelischmetus un raschojumus, jo ekpponeem nebija laika fagatawot istahdei ihpaschus raschojumus, kahdi nemehds nemas nahkt pahrdoschanā.

Istahdes laukums aishnehma kopā waitak par 8 puhrweetam semes, no kura plaschuma apmehram 3 puhrweetas

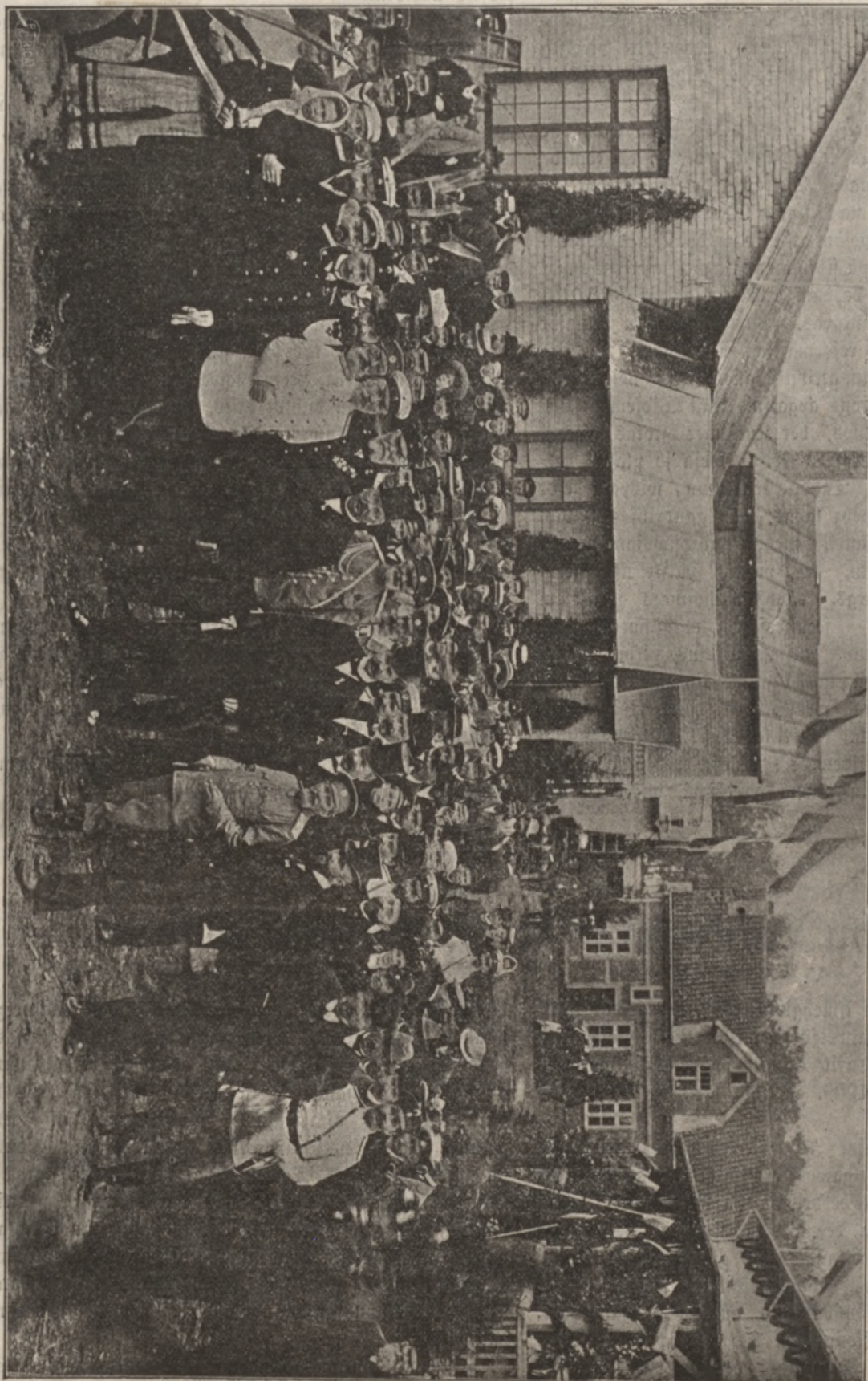

peedereja Latv. Laukf. Ekonomistai Sabeedribai un pahrjās 5 puhrveetas bija nomatas no pilsehtas us wairakeem gadeem par 30 rbl. puhrveeta. Par ihpafchumu peederofchais semeš gabals robeschojas ar Jelgawas-Danifchkes

Ńhofeju un Jelgawas-Wentspils dselszeka liniju, un us ta atradās wišas galwenās istahdes ehkas, kuras pa dafai tika no jauna zeltas, bet leelako teefu pahrhuhwetas no agrakām Witekopfa fabrikas ehkam, un wišas kopā apdrofchinatas par apmehram

30,000 rbl. Rentetais laufums robescho gar jau mineto dselszeka stigu un tam ihpafcha eeeja no Ńhofejas pufes. Tahdas 2 atsewifchkas eeejas ihrahbijās par koti praktifkām, jo juniija istahdes laikā, kur apmekletaju Ńkails Ńneedsās pahri par 15,000 perŃonam, nebija nekahda druhmeŃchanās waj ne ehrtibas manamas un kontrole bija sewifchi weegla.

12. junijā istahdi atklahja Kursemes gubernators Knasewš. Nobildejums rahda kahdu grupu no istahdes atklahŃchanās. PreeŃŃhā wairak pa kreifš redŃam Kursemes gubernatoru L. M. Knasewu (baltoš uniformas Ńwahrtos) Ńarunā ar Ekonomifkās Sabeedribas un Istahdes komitejas preeŃŃhāneeku agronomu J. Bifeneeku. Blatus gubernatora igam stahw krona muiŃchu wezakais inspektors Protasowš un Kursemes wizegubernators knaŃš Kropotkins. Aij gubernatora igam stahw winam pa labi Jelgawas polizijmeiŃtars barons Medemš un walŃš Ńemneeku bankas Jelgawas nobaldas preeŃŃhneekš Bordonofš, pa kreifš gubernatora kanzlejas

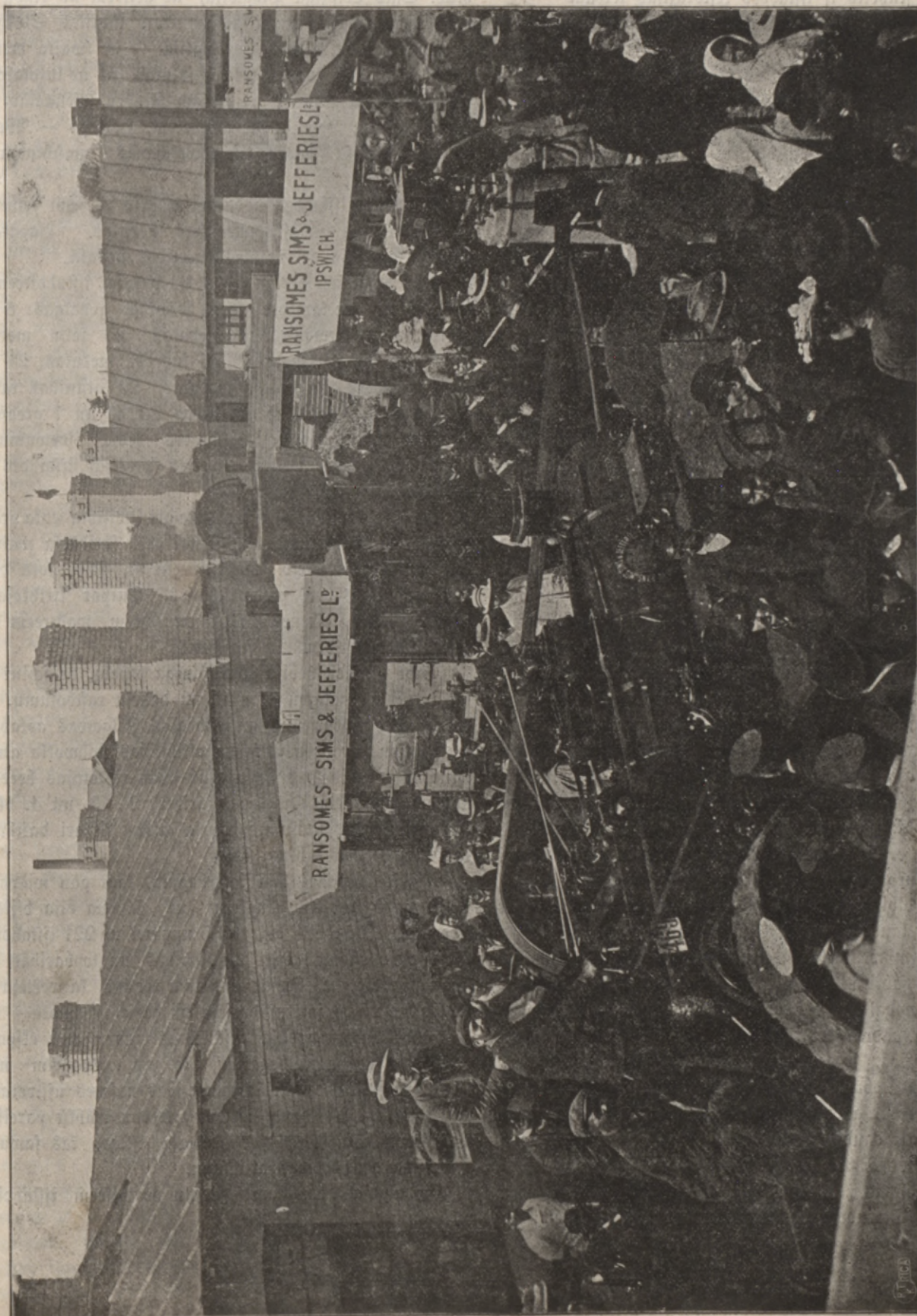

Jelgawas istahdes atklahŃšana 12. junijā 1909. gadā.

direktors Maurinſch un pehdejam blakus Kursemes ſchan-
darmerijas preekſchneeks. Tahfati redſam daſchus iſ-
ſtahdes komitejas lozekkus (pirmejas rindās), ſwehrinatu
advokatu K. Paulufu, Ekonomiſkās Sabeedribas preekſch-

neezibas lozekli Rigas politehnikas dozentu Birkhanu,
advokatu P. Jurafchewski, abeem preekſchā tahds generals,
tahd agronomu P. Lejinu, aiſ ta redaktoru K. Graudinu.
Iſſtahditaju un iſſtahdes apmekletaju leelajā publi wehl

Ransomes, Sims un Džefferijs pašcibruoncējs.

redsams kara apgabala preekšneeks, Orlas dselszeta preekšneeks Benico un Selgawas aprinka preekšneeks. Bilde dibenā redsamas daščas ištahdes ehkas, pa kreift amatneezibas ehka, widū ištahdes komitejas kantora telpas un pa labi stuhrits is ištahdes restorazijas telpam.

Ištahde peedalijs pawisam 360 ištahditaji ar 1068 ekšponateem (ištahdijumeem). Pehdejee sadalijās pehz nodakam sekofchi: lautkopibā un pławkopibā — 61; dahrskopibā — 31; peenšaimneezibā — 27; lopkopibā — 88 sirgi, 80 leellopu un 46 Nr. škllopu, šiwkopibas raščojumu un mahjputnu. Biščkopibā — 26; ruhpnenezibā — 308; to starpā peedalijs 15 firmas is ahrsemem; mahjruhpnenezibā un rotdarboš — 176; amatneezibā — 90; mahšflā un literatūrā — 59 Nr.

Galwenā un wairaf azis krihtofchā nodaka ņchā ištahde bija maščinu un darba riħku nodaka ar wairaf kā 300 jo plaščeeem ištahdijumeem un kolezijas. Bes dauščajeem weetejeem, Rigas un Kreewijas ištahditajeem bija ņhini nodakā ari 15 firmas is ahrsemem ņuhtijufčas plaščas kolezijas un pa leelai dakai ari ņawus riħkotajus leetpratejus uš Selgawu.

Leelako ušmanibu uš ņewi greesā Anglijas lokomobitu fabrikas Ransomes, Sims un Dschefferisa, Ipswitschā pee Londonas, ištahdita paščbrauzeja lokomobile ar kuhleju. No fabrikas lihdsištahditi angļu inšeneers Rignals riħtojās tik isweizigi leelo paščbrauzeju ar ķehde lihdsiwilto kuhleju weikli stuhredams un uš netizami masa laukuma rinkē apgreesdams, kā ari braudams pa smilščaino lopu ištahdes laufumu un pat masakus grahwjus ņchēhršauri krustodams, ka laufšaimneeki uš weetas pahrlēzinajās, ka ņchahds lihdsi ņchim kursēmē neredšets „dampis“ teesčam muħu apstahkos noderigs un eeteizams. Un teesčam Ransoma fabrikas paščbrauzejas lokomobiles tagad pehz gada laika strahdaja latweešču laufšaimneeku šaimneezibās škaitā jau wairaf kā 30, un ispilda wišas uš tām listās zeribas un prašbas. Šeh klahst peeliktā bilde rahda paščbrauzeja nostahdiščanu darbā pret kuhleju, kas ņafneedšama bes neķahdas ņwehrščanas, paščbrauzeju weenigi ņchurp un turp brauzot ar paščha ņpeħku.

Bilde dibinā redsama ištahdes ruhpnenezibas ehka ar peebuhweto laufšaimneezibas un literatūras nodaku.

Peelēkam wehl klahst weenu ušneħmumu no ištahditās „Rotator“ fabrikas Stokholmā — Sweedrijā „Globe“ separatoru nodakas, kurā redšamee rolas separatori „Globe“ pehdejos 8 gados eekarjušchi pirmo weetu latweešču peenšaimneezibā, jo latweešču ņehtās ween strahdā wairaf kā 12,000 „Globus“ separatoru, un Ekonomistā Sabee-driba pahrdod it gadus wairaf neķā 2000 ņcho separatoru, t. i. taišni tik dauds, žil wišu žitu firmu separatorus kopā ņemot pahrdod Baltijas gubernās.

Bildē redšams „Rotator“ fabrikas pilnwarneeks, šweedru inšeneers Sternbergs, Latweešču Lautf. Ekonomistās

Sabee-dribas pahrsinis un waldes ložekā kandidats R. Jansons un Ekonomistās Sabee-dribas galwenais graħmatweidis, tirdšneezibas ņinatru kandidats R. Dugens.

No žitām ahršemes fabrikam leelakee ištahditaji bija: Rud. Saks Leipzīgā Plagwizā, ar arkleem un rindu ņehjmaščinam, Baltif un Alsa separatoru fabrikas Stokholmā ar separatoroem, Ines — Anglijā — ar twaita dšenam uš elķeku maščinu, kura ņagreēšč ņalmus, žil no kulmaščinas isnahķ; Terminus — ar maščam motoru dšenamam tihřkulmaščinam, Loke — ar motoreem, Herzogs — Wahžijā — ar dahrsā augļu ņchahweščanas maščinam un daščabi žiti.

No žitām ištahdes nodakam wehrša uš ņewi eeweħribu lopkopibas un mahjruhpnenezibas nodakas. Bagata un daudpuseja bija ari mahjruhpnenezibas nodaka.

Godalgoja apmehram 33% no wišeem ištahditeem raščojumeem, pee kam peespreeda sekofčas godalgas: 6 goda diplomus, 5 leelās ņelta medakas, 25 ņelta medakas, 45 leelās ņudraba medakas, 55 ņudraba medakas, 21 leelo bronša medaku, 59 bronša medakas, 29 atšinibas rakstus, 5 naudas godalgas, 5 pateizibas rakstus un 7 gredšenus.

Geneħmumi no ņchis ištahdes ņešā isdewumus un dēwa wehl atlikumu, kuru isleetoja preekšč ištahdes ehku kapitalu amortišešanas.

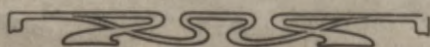
Uš ištahdes lauka bija ušželta ari ņewiņchka ehka preekšč daščadeem isriħtojumeem. Šchā ehkā ņariħtoja wairafus konzertus ar weetejo mahšlineeku un ņaweenotu dšemit dšeedaščanas koru peedalischeanos. Turpat isriħtoja ari ņweħtku balles. Geneħmumus no ņcheem wakareem isleetoja ištahdes isdewumu ņeģščanai.

Šchi ištahde nebija iħsti pilniga tapeħz, ka ņchini gada laikā truhka gatawu lauku un dahrsu raščojumu. Lai dotu eepēħju kursemes un it ihpašchi Selgawas apħartnes ņemkopjeem parahdit, uš kaħda attihstibas stahwoķka atrodas winu šaimneezibas, ar ņchini ņinā abas riħkotajas beedribas noleħma kopejeem ņpeħkeem ņariħtot 2., 3. un 4. oktobri Selgawā ņehķlu, lauku un dahrsā augtu, kā ari dašču žitu laufšaimneezibas riħku ištahdi.

Ari ņchi ištahde bija koti bagata, kaut gan wišpahrim 1909. gads preekšč augteem un ņaknem bija bijis ne isdewigs. Ištahditi bija 1085 numuri no 221 ištahditaja. Sewiņchki bagatas bija augtkopibas un lopbaribas ņaknangu nodakas. Pehdejās bagatiba leezina, ka weetejā lopkopiba nostahjas jau uš droščha un žeescha pamata.

Dahrskopibas nodaka atšchihřas žaur ņawu ekšponatu daščabibu un ņugu bagatibu, ko gan wišpahrim newar ņemas peekšaitit pee ņchis šaimneezibas nošares ušņweramam parahdibam. Pee daudš sortem arweenu truhřt pareija un weetejeem apstahķeem peelihřsinata islaše, kas ņawuħart newezina dahrskopibas attihřtibu.

Godalgoja apmehram 1/3 daku no wišeem ištahditeem raščojumeem.

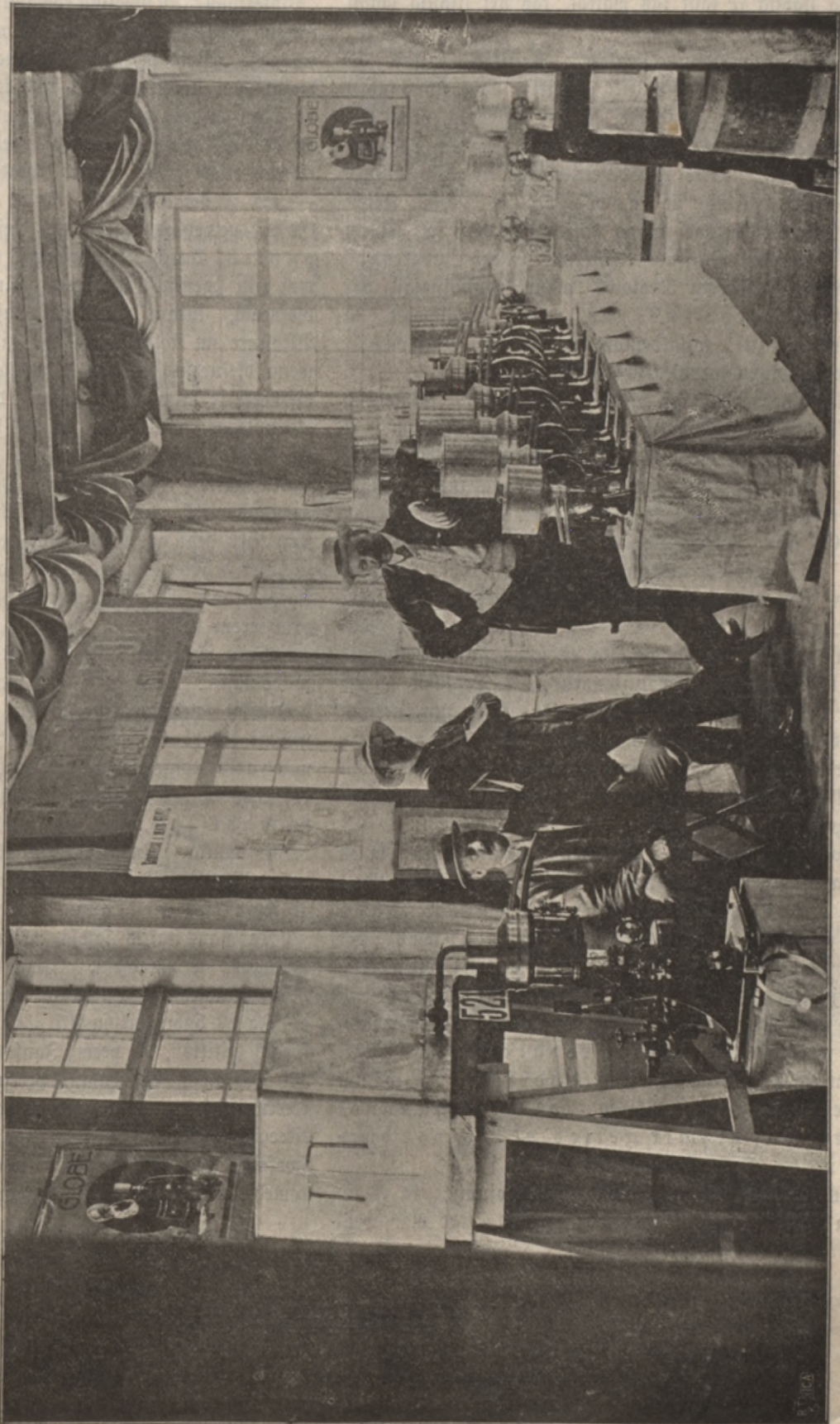
Peefihmes pee A. Deglawa „Kritika?“

Bar manu rakstu „Awischneeziskà kritika“ A. Deglawa eeweetaja „Mahjas Weefi“ pretrakstu „Kritika?“ (skat. „Mahj. W.“ 33. un 34. num. fch. g.), pee kura man, lafitaju un A. Deglawa fga labà, jataifa daschas peefihmes.

Mans raksts ir teefchi tikai par daifkrite-raturu un winas kritiku pehdejos pee-zos gados. A. Deglawa uifkatijs manu rakstu tà Marfka teoriju aif-farofchu, tapeh3 ari fawà „Kritika?“ neh-mees aifstahwet fcho teoriju. Pret minetàs teorijas aifstahwech-anu man nekas naw fafams un noleegt winas kultu-relo mif3ju man nenahf ne prahtà. Es tikai aif-rahdi3ju, 3it dauds ir zeetufe un zeefch wehl wifpahr 3ilwe3iskà ideja no winas dogma-tifkeem kalpeem, kurei fawu nefe3htu un kair-lumu grib fe3t ar „idejas“ fe3u.

Perfonigà leetà A. Deglawa usbudinas par manu peefihmi pee wina stahsta „Poefija un Profa“. Neefot bijis wina noluh3s 3aur to laitet finameem rakst-neekem, winfch tikai rakstijis wifpahr 3ilwe-zigi u. t. t. Gandrih3 buhtu jati3 Deglawa fga appalwojumeem. Tikai wehl 3ekas jautajumi: waj tikai tee, no fa-beedrifkeem „kritikeem“ par dekadenteem nofauktee rakstneeki, weenigee ir fpe3jigi ifdarit tamlihd3figus no-seegumus un tapeh3 Deglawa fawam ne-leetim ifmeklejis taifni wahrdu „dekadents“, labi finadams, to faprot

sem fchi wahrda puhli3. Interesanti buhtu finat, to teittu Deglawa un „beedri“, ja tahds rakstneeks „ifleetodams fawu mah3flineeka brihwibu“ buhtu ufrakstijis tahdu pat gabalu,

3lobus feparatori 3elgawas iifstahbe. A. Dupens. A. Janfons.

kurā waronis tiftu nosaukts par „f o z i a l i s t u“, jo, ka ari starp pehdejeem ir tahdi kaudis — nebūhs noleedsams? Te tikai jautajums: waj weena deht war apwainot wišus? Man naw nekas pretim, ja rakstneeki attehlo iswirtibu, lai brihdinatu zitūs un raditu reebumu pret netikumumu! Bet Deglawā stahstā ir kaut kas wairak, kas ari issauza manu peesihmi.

Bet pats sīhmigatais Deglawā „Kritikā?“ ir tas, ka wišch tāpat kā Jansons un ziti „kritiki“, nahk zihnā tuhliit leetodams wahrduš: leekehdis, kaitigs leekehdis, pfundurs, melnsimtneeks u. t. t. Schee wahrdi ir stiprakā Deglawā „Kritikā?“ data. Dtrs panehmeens, kas tik loti raksturo scho waronu kritikas, ir apmelojumi waj teeschi meli. Te apstiprinās mans aizrāhdijums, ka jesuitu parole: mehrtis attaisno lihdsjektus ir ari „progresīwo“ kritiku parole. Kapehž Deglawš manu rakstu nosauz par melnsimtneezisku? Es, luhl apgalwojot, ka „Jansons un ziti sozjaldemokratu wadoni ahrsemēs ar strāhdneeku naudu wedot isschkehrdigu dšihwi.“

Polemisejot ar godigu pretneeku es prasitu, lai wišch zītē to weetu manā rakstā, tur schis „apgalwojums“ ir isteikts, bet prasit to no muhsu „ideju kalpeem“ tas ir weltigi. Wineem naw nebuht wajadsigs, lai tas tur buhtu apgalwots, peeteel jau, ka wišē to atrod par wajadsigu teikt. Es šinu, ka ari Deglawš te islihgš ar šawu šrdsapsinu, jo: mehrtis attaisno lihdsjektus! Mans raksts ir notaisnēts par melnsimtneezistu — ar kahdeem lihdsjektēem — tas ir weenalga!

Man wehl te japeesihmē, ka es šawā rakstā nekur neesmu leelijeēs par „rewoluzionaru“, kā Deglawš to apgalwo. Konstateju tikai wehsturisko faktu un neesmu wainigs, ka Deglawam tas nepatihk, ka tagad nolahdēteē rakstneeki „bija wišur ar tautu, bija wišas ilgu un teekšmes isteizeji; ar šawām dšejam un stahsteem tee gahja pat pa preekschu.“

Tāpat man jaatraidā Deglawā apgalwojums, ka es tagad apšpaujot to, ko agrak turejis par šwehtu. Ne weenu leelu ideju, lai tā buhtu kahda buhdama, nekad neesmu „apšpāhwis“, bet es špšauju us wahrdu un frasu schwadsinatajeem un idejiskeem weikalneekēem un nekad neesmu prasijis un neprasu wišu zildinašchanas waj propagandeschanas, bet weenmehr es aizrāhdischu us wišu birgelismu un maskam, lai wišē mani nošauktu waj dešmit reises deenā par burščuju, leekehdi waj murgotaju.

Kas atteežas us Deglawā apgalwojumu, ka es un „dekadenti“ prasot puhta simpatiju, tad man wehl

reijšafaka, ka puhta simpatijas es atsihstu par wišbehdigakajām simpatijām, kahdas ween rakstneekam war tikt parahditas. Es esmu laimigs, ka es stahwu tik tahlu no puhta simpatijām! Puhta simpatijas peeder „Dsimuma kopdšihwes“, „Scherloku Holmsu“, „Pinkerotonu“ un breesmu romanu autoreem un konkuretscheem kungeem man pateescham naw ne masatās patifschanas. Wehl masak patifschanas man buhtu, ja manas dšejas waj stahsti atrastos lihdsjās scheem puhta „idealeem“ us wišu lasama galda. Nestatoteēs us Jansonu, Upišchu un Ko. aizrāhdijumeem, ka „dekadentu“ rakstos esot waj tihrais elles sankis, puhtis atstahj tos pilnigi neeewehrotus — tas ir peerāhdijums, ka pa puhta garschai tee nawa. Es pat newehlos, ka manas dšejas waj stahstus lasa tās puhtis, kuresch tik kahri gulst us Werbikajās, Auerbacha waj zitu „geniju“ gabaleem. Un man leekas, ka katrs dšejneeks, kuram daudš mas pašchzeenibas, domās tāpat. Wehsture un statistika rahda, zif „puhtis“ ir zeenijis un zeena dšejneekus — par to nawa ko uofkumt. Latweeschu dšejneeki ir laimigi, ja wišu dšejas teek ispirktas 200 eksemplaros, wišē šina, ka tās lasa newis puhtis, bet tee, kas dšēju war lasit. Bet par to, tur dšejneeks nems maifi — neruhpejateēs Deglawā kungs: no dšejam neweens wehl naw pee latweescheem pahrtizis. „Puhta“ simpatiju deht ar jums zihnā neeesim.

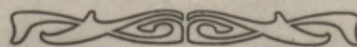
Bet debatet par mahkflas jautajumeem mums ir weltigi — tur mehš nekad nesapratifmeēs. Pat par mahkflas prinzipeem ne!

Saku wehl reijš: Mans raksts naw kritika, kā Deglawš to domajis. Tas ir tikai „kritiku“ pahrskats. Sa beedriftee jautajumi tur aistikti tikai pašklaidrojumu deht un ari tadeht, ka „muhsu kritiki“ wišus schoš peezus gadus nawa apspreeduschē mahkflas darbus pehž ta, kā tee rakstiti, bet pehž ta, kas wišos isteikts; nawa tos apluhkojuschi no mahkflas, bet no politikas un partiju redšes punkta. Uu atkahrtoju, ka nekās „ideju“ nawa tā pašemojis, kā taisni tee kleešjeji un tufschē swahrgufi, kuri ar ideju dšēn weikalu.

Ka mans raksts fazels usbrukumus un jaunus apwainojumus, to paredseju. Esmu tikai konstatejis faktus un neesmu atbildigs, ja kahdam par to jausbudinas.

Ja es buhtu tik smalki „isglihtots estets un nepahrspehts kritikis“, kā peem. Jansons, Jankaws waj weetam ari Deglawš, tad buhtu peelizis pee šawa raksta wehl kreetnu rindu jaunako lamas wahrdu par mineteem „kritikeem“. Bet tā ka man schē „progresīwā“ kultura ir šwešcha, jad jaapmeerinās weenigi ar fakteem. Zeru tomehr, ka mineteē kritiki dos dubultigi to, ko es nespehju.

J. Akraters.

Glintis.

Petera Leepina originalstahstis.*)

Netahku no Mubteem tet Urdawa. Zitus svehtdeenu rihkus us wina mahjneeki nahl masgatees, bet schorih — ne. Mubtos, puifis Rimpa jau otru deenu guf us kuhks un neweens neisprot wai Rimpa prahtu saudejis jeb ari — flims . . . Saflima winsch ta: paehdusch wafarinaas, gabja paschreis gulet. Rimpa seewa usflita roku us wihra pleza, pafstatijs azis . . . Rimpa isnehma no mutes pihpi, nospfahwas un stipri noruhza:

„Draifta . . .“

Lihse usreis preti:

„Kas tu biji?! Kas tu efi?! Kas tu buhfi?! — Pleitags — biji! Pleitags — efi! Pleitags — buhfi! . . . Kur tu biji?! Kur tu efi?! Kur tu skreefi?! — Tekulis — biji . . . No manis nu usnems, bet pafaula wehl reis tawu muguru ar spikeem josēs . . .“

Schos wahrduš Rimpa jau fina no galwas un negribedams ar seewu runat — apstiprina:

„Ja, draifta — ja!“

Maida reisās — seewa pee wihra gulet negahja, bet guleja — puhne. To wina isdarija ari tagad. Bet ari Rimpa weens schoreis negahja gulta sehrot, bet gabja gulet us kuhks. Winsch bija noderejis ar otru puifš Wenz, la par diwi rubki nogules, la ahrprahtigs un flims, ischetras deenas us kuhks, pee tam Wenzis apnehmas naktis, fleepeni peegahdat Rimpam usturu. Un schis laifs jau nu bija klah, bet seewa bes eemesla neskaitās, tad lai nu ar wina schkirtos ar godu — sawu dshwes beedreni sakaitinaja pats.

Rimpa guleja us kuhks augschas ar lahjam us kuhks gala loga puifš. Rokā tureja sarainu egles bomi. Us trepem pirmā bija pakahpusēs wina seewa, bet eeraudstijuse rokā — bomi — metās behgt. Pee lita trepes pee kuhks fahneem, eelihda pafpahrnē — luhdša:

„Al tawu nepeedoschanu . . . Kas tur nu bija la es us tewi tā pateitschu . . . Kā tu manis sawā laikā neefi mujis — un es wifu tew peedodu . . .“

Saimneeks prafija padomu no Wentscha. Wenzis teiza:

„Wifu wajaga zeesi klufu. Rimpeenai pawehli un aisleedfi raudot waimanat stipri. Saimnizai aisleedfi ar nahburgu memmem faeetees. bet sawu seewu es waldischu pats . . .“

„Winsch guf bes prahta,“ behdajās faimneeks.

„Par prahtu neeks — la tikai wefels. Es pats no guleju schahdā wirpuli feschas deenas. Bij atwedusch pat mahzitaju. Par to wehl mani sawu pafauza pee teefas. Bet tā la flimbā es winam biju pahrtis us muguras tikai swahkus — tad attaisnoja ar spreedumu: pagastam jaruhpejas par Wentscha pareisu isfseedinaschanu.“

*) Pagahjuschā gadā nodrukajām scha pascha autora „R. L. W. Literaturas Fonda“ godalgoto stahstu „Kuhrens“.—

Roga par schahdu Wentscha pafkaidrojumu bija koti pateizigs. Us ziteem mahjneekem kleedsa, solijās pahrmahzit pat us trepem, pafpahrnē raudoscho Rimpeenu, bet fatizis Wenz, la fahja: sche tabaka — uspihpē . . . Seenu ptaujot netahwa Wenzim feet smilschu kules pee lahjas — istikschot ar weenu . . . Winsch ptaujot tikai flimā puifschā weetā . . . smilschu kule ari winam esot jauna, un lai Wenzim nebuhtu jastaigā no zirteena us zirteenu tad strihke iskapti — Rogam smilschu kule peeseeta pee lahjas wairaf asu garā schnorē. Roga ptauj pa preefschu. Wenzis pakaf. Behz wajadsibas smilschu kuli Wenzis welk us sewi, Roga ais schnores ari us sewi. Schi ir draudšiba, lahda wirs-

Uelmana gaiša fugis, ar furu tas luhfoja pahrbraukt par Atlantikas okeanu.

femes wehl nawa bijuse! . . .

Saimniza fahkumā palkaufija — ar neweenu nerunaja, bet kad nowehroja la pats Roga weenmehr runā ar Wenz, wina stiprā balfi sawu wihru nosauza par — pfahpu . . . un tad faimneeka nebija klah, runaja pate ar Wenz.

Wenzis warbuht buhtu ispalihdsejis ari faimnizai schat nelaimes reisē, bet winsch jau Mubtos dshwoja no gana sehna deenam, sinaja la wina bija mahnijuse faimniza ar ahbokeem: kad ahboki wehl nenobreedusch — tad weenmehr dawa winam: ehd nu Wenzit . . . ehd nu . . . kas tad dos la wairs nebuhs . . . Un zil winsch neapehda, la ganu

sehns, scho negataru ahbofu! Bet ko tee tika gatari, wareja pabrdot — tad wairs Wenzim ahbofu nebewa . . . Scho winsch faprata tagad, bet kas reis jau ar smeke bija apehstis — wairs neko newareja darit . . . Juta tikai ne-taisnibu un tapehz us fainnizas runu ari neko neatbildeja.

Saimniza jutàs weena. Tapat ari Rimpenischa sawos firdsehstos — jutàs weena — tapehz tad ari diwas atstahstàs nodibinaja jaunu draudfiba . . . Pee kuhst sahneem peelita ari otras trepes un jau otu nakti abas draudjenes stahw eespeeduschàs jumta paspahrnè, wehro guloscho Rimpu.

Republikas issaulschana Portugalè.

Bet pehdejam attal winu wehroschana nes tikai badu, jo Wenzis ziteem redsot winu nattis neehdinaja . . . Laiks jau gahja us beigam. Deribu Rimpu jau ka winnejis. Wenzim ari wifs pa prahtam — fina: Rimpu deribu winn un newis isgufotees, ka to bija zerejis, bet badu mirstot . . .

Rihtà, kad deriba bija winneta, fainneeks ahra fastaya Rimpu. Pehdejais ka fweeschineeks fazija:

„Labriht, luhdsu kas schita par mahju, es eju us Muhfkeem?“

„Schee paschi jau Muhfi ir,“ preezigi atbildeja Roga.

„Waj fainneeks wehl guf?“

„Es pats, es pats esmu Roga, Muhfu fainneeks,“ preezijas Roga un krata puischu roku. Stahsta winam zit tas flims esot bijis. Zit leelas behdas winam, fainneekam, esot bijuschas par sawu labo kalpu un wihram ustizigo seewu — Lihfi, kurai, ja tas wewels nebuhtu tizis — buhtu japaleel par atraitni, kas pee sawa wihra newar wairs galwu peelitt . . . Peesolija ehst, no kam ari Rimpu neatteizàs, jo issalzis teescham bija. Islildamees ka par ko domatu, ehdot beeschi statijas us augschu . . . Lihse winam lihdsàs raudaja un deewojàs ka turpmat wifu leelatàs dusmàs par sawu galwu atfihshot tikai wihru, un neeschot gulet us puhni — ka lai gals . . .

No daudsi runata Rimpu dširdeja maj. Wina pirmàs ruhpes bija — ehdeens, un otras — fanemt naudu par winneto deribu.

Pachdis, praxija fainneekam — waj par wina flimibu neesot laudis isgahjuse flitta flawa. Roga nonehma zepuri. Pagreefàs us muischas puff un fazija:

„Kamehr es esmu Putenmuischas meschfargis un winas keegelzepla pahraugs — tit-mehr — fini: tawa flimiba sinama tikai mahneekem.“ Un lai apmeerinatu un pahrleezinatu ka tas teescham ta — winsch wifsem lita pagreestees pret Putenmuischu un apleezinat flusu zeeschanu par Rimpas flimibu, kas tagad jau sehnd un ehd . . . Isnehmumu schai fina peelahwa tikai Lihsei: wina apneemschanos kluset runaja skatotees us sawu wihru.

Rimpu jau bija pachdis, bet wiff wehl statijas us winu un preezigi runaja. Tikai Rimpam wairs nebija meera — bija eehdis wairat. Aismirsa par naudu, kas nahzàs no Wentscha, praxija tikai no fainneeka darbu, jo nojauta ka pahrehdees, war flims palitt bes joku. Roga par Rimpas tschallumu bija ari koti preezigs, eeteiza nemt sawu isfapti seena pfaut, esot — zeeta, turot ilgi sobus . . .

Deenastneeki gahja seena pfaut. Roga gahja us keegeku zepli. Zepli jau bija gan ari weens ihstis keegelneeks, bet tomehr wifu pahrschatiya meschfargis. Tapehz muischu Rogam dewa semi — Muhfu mahju — loni, lita turet puischus kas wasarà apstrahda mahja semi, bet seemà

wed pee zepla malku.

Muhlis gahja pa zeku, pahri Urdawai — mescha. Get winsch nesteidsàs. Leetot sawus parasti smagos solus — us weenu, otu puff noschkeeb ari plezus . . . Stati weenu-mehr us preekschu sime zeku . . . Zeesch aiseet taifni us Mahlu kalneem, kuros ir zeplis. Egot winsch nogreeschas no zeka, eet mescha tahtschu atbodàs, apstata firgus, kuros mahlu mihschanai peegahda winsch preeksch muischas zepla. Skatas firgos, statas un mirkschfina ar azim . . . Ari firgi

us winu skatotees smalki zilâ azu plakstinus . . . Apflata malku, kura seemâ buhs jawed, apflata ko dara zepfi un bija ap pusdeenas laiku kad atkal Roga gahja pa zeku pahri Urdawai us mahju . . . Sokus leet drufstu smagati — laikam noguris. Stiprati grosas ari plezi — itkâ pusdeenas faulê filditos . . . Tikai galwa paleel nekustami, tikai skati netahfu us preekschu sikhmê latru pehdu . . . itkâ wehrotu tur jau palikuscho un tagad leekamo foku starpibu . . . Gegahjis mahjas pagalmâ wiufsch atfehstas us sola sem ofola. Nahf ari seena plahweji. Winam lihdsas atfehstas Wenzis. Roga winam tabafu nepeesola. Pats gan uspihpê . . . ispuhsch kuplus duhmus . . . Sehdot ari Wenzis isnahf pihipi. Klufe. Leel winâ pats sawu tabafu. Par pagalmu staigâ feeweetes ar uhdens nefeeneem: no fehka — us kuhfi, no atas us kuhfi un fehki . . . Trofshno-

dami pa pagalmu skraida wairaki behrni. Roga parunajis ar Wenzis par seenu — eet istabâ. Banehmîs no galda isdser stopu peena — eegulstas gultâ.

Pee Wentscha, us sola sem ofola atfehstas ari Nimpa. Nahf ari ziti. Satâ maurâ atfehdufchees ehd pusdeenu.

No istabas pa preekschu isnahf Witums, Rogas widejais dehls; tad nahf pats ar flinti plejos. Kad meschâ eegahjuschi wiufsch flinti atdod dehlam jo pats sawâ laikâ — zil bija schahwis — tif ari ne bija trahpijis . . .

Roga eet pa preekschu. Winam feko dehls ar laimigu smaidu. Wiufsch preezigs par tehwa spehtu! Ar kahdu apstehptu nelokamibu wiufsch leel sawas wihses autas kahjas . . . Zil apfinigi wiufsch pazet weenu, otru kritumu — aismet — lai tās nekawetu dehlam fetot winam . . . Bet ari deena schodeen faulaina un Witums ari ne masaf preezigs par flaidro debesi . . . par flaihto meschu . . .

Kaut kur debesi malâ duneja pehrkona negais. Muhlîs ar Wikumu isgahja pee seena grabbejeem. Muhlîs sahla grabht feeru. Wikums atfehda, bet pehz brihscha gahja us mahju.

Negais tuwojas. Arweenu dobjaf dun pehrkonis. Seenu grabht steids wif, bet kahda daschadiba katra zilzilweka steigâ! Nimpas seewa, neleela auguma, drufna feeweete — nekahdi nespehji tã nodarbinat rofu lai tās neberstu paschas pilnigo kruhschu . . . kaut ari to wehletos . . .

Lihse — spehzigî met grabbekli us preekschu, — un spehzigî wiufsch ari eezehtas semê . . . tad — noleezas, israuj winu un tã nokaweto gribedama fasteigt — ar newajadstga spehta leelumu met kafot seenu us preekschu . . . apgreeschotees pate lihds pusrinkam . . . Nimpa — arweenu apflatas un eeraudsijs kahdu schaubigu weetu plawâ — ap-
luhto ar rofu. Protams to dara — drihfi . . . Leetus nahf . . . Wentscham pihpê weenumehr kuhp, un lai wina nelad neisdristu — jaaplukto . . . tapehz wiufsch beeschi grabbekli eeleel padufe — lai nenokawetu laika — streen no weenas pufes us otru un leel pihpê tabafu . . . Pats Roga redsot pee wiseem saweem kalpeem kahdu zentibu — grabhji seenu — lehni. Dizis flaidribâ: ja jau tee tschetri nefasteigs — ko nu es weens . . . Pasfatas ari us debesi, kas jau zetâs pahri mescham.

Gibraltara gubernatora wasaras rezidenze, kur aishelga Iaralis Manuels.

Pehrkona grabweeni jaw stipri. Behrneem leel eet us mahju. Kad tee jau bija labu gabalu no grabbejeem — Roga sauza:

„Behdsat, behdsat — ahtri, ahtri — us mahju! Tuhlit buhs wirfû! . . .“

Behrni sahfa street ko spehji un — raudat. Roga kleedsa:

„Spers! pehrkons — spers!“

Behrni tã apjuka. Stipri noschalza meschs . . .

Nolijis leetus. Rihta debesi wisu flaidratâ. Klufa, dsestra wehfsma wellas no mescha un sweku smarshâ eeskauj meschfarga mahju . . . Brihdi wina paschubpo toku pehz toka — klišt tahfat starp sahles galeem wisofscham rasas pehrlem . . . Schahdâ flaituma pilnâ rihtâ Muhlîs abi ar seeru isbrauz pa zeku pahri Urdawai. Wini brauz us dehlu, kas zitâ weetâ par meschfargu. Muhlîs seewa —

Maija — skatas apkahrt ar dšhwibas pilnu skatu. Schabdi skaituma pilni rihti winai aispilhwuro atminā tos smagos brihschus, ko isjuta saktuma gados pee ne-mihlama wihra. Tagad winai tā kauns pret Muhli, ka ta winu, faru wihru, kaut ari tikai diwatā — ir bahruše. Un winsch — Muhlu Roga — winai neatbildeja ne wahrda . . . Sinaja wina, ka tas frogā ar duhri sadaušijis keegeli, kas bijis isgatawots ari Putenmuischas keegelnizā . . . Winsch tad ari teizis us keegelneeku:

„Tagad tu sini, kamdeht Roga keegelnizu pahrrauga?!“

Keegelneeks ari neto neatbildejis . . . Bet kamdeht winsch pret winu sawa spēhta naw isleetojis tāpat ar rupju waru . . . wini taš nawa sawā kopdšhwes laikā minejuschi wahrdu — mihlestiba . . . Statas us wihru. Neto winam fazit newar. Winsch ar saweem skateem us zeka, netaktu us preekschu — atkal — wehro . . . Behz brihscha wina tomehr eebilda:

„Wareja isbraukt ari wehlat . . .“

„Bet tad ij wehlat tur tiktu . . .“ weenmuligi atbildeja Muhlis.

Ubi atkal kluseja, un klusot attahlinajās no sawas meschfarga mahjas, kas palika pee skaitā mescha silguma . . .

Bija jau pehz brokastim, ka pa scho paschu zetu no meschfarga mahjas, pahri Urdawai — nahza Wikums Ejot winsch kawē status pee weenas, otras pukes seeda — tizis us tilta — apstahjas . . . Skata fleedes, kas palikuschas tehnam un maštei aishrauzot. Skata straumi, kas arween rit tahlat . . . tikai — tahlat . . . Weetam us straumes no krasta kokeem kriht ehna . . . Weetam wina faulē mirds tā sudrabs . . . Bet wisās weetās — wina weenmehr rit tahlat . . . Laitu stahwejis us tilta — gabja meschā.

Muhkos schodeen fainneeze — Lihse. Tas ne tapehz, ka Wentšcha seewu turetu par fliktatu — nē, wini dšhwoja fatizigi, bet tapehz, ka ari pate Wentšcha seewa tā

gribeja, laitam tapehz, ka Lihse bija sauskata par winu — weeglat rikotees kehki — sktumā . . . Kad eenahza weeschna — Sibena seewa — Lihse to fanehma un meeloja. Weeschna ari Lihsei pirmai stahstija par jaunām sahlem no preešchu pumpureem un driku seedeem . . . Sibena seewa bija barga seewa. Us sawas meitenes wina stipri kleeđsa, fauza to par welnu, kas us katra šoka esot noštams. Lihse to klaufšjās un draudšigi stahstija:

„Tā jau ir . . . tee masi jau ir gan padumji . . . Manai masakai meitenei ari wehl mas saprašchanas . . . Bet ešche ka leelaka — tad jau pawisam gudra . . .“

Kamehr wina tā stahstija, winaš leelakā meitene peegahja pee Sibenischas meitenes — israhwa tai no rokam puku seedus — Sibenischa pastatijās us Lihfi. Szija:

„Schita tew ir ta leelakā meitene?“

„Nu ja, mihkā — schita, schita . . .“

„Nu ij swehrs no winaš isaugš leels, un waj sini — ari tikpat dumja buhs tā tu pate — tāpat sawus dumjus behrnus par gudreem sauks.“

„Lai nu ir, ka tikai neisauš par tahdu spradši tā tu, ar wisu sawu meitu . . .“

„Lai es ij — spradse — zeemina nelamaju . . . ij zeemina funi wehl pabaroju, bet tew, ij schodeen, ko lihds spēhru pahr fleegšni šoli — jau mehle dušmās: li, li-lals! . . .“

„Tewi jau gan tikai dušmas ir ispauderejuschas us wisam malam . . . Waj tew spēhš ir? — ne welna tewi spēhka naw! Waj tewi prahts? — ne welna tew ij prahta naw, — tikai brihšchki tā tahsu nasta! . . .“

Istabā eenahza Nimpa un Wenzis. Nimpa isweda no istabas Lihfi. Wenzis isweda no istabas behrnus. Palika tikai resnā Sibenischa ar sawu meiteni. Laitu weena pabijuse istabā — gabja prom. Tikai no dušmam — aisejot — diwus uhdens spainus eesweeda akā.

(Turpmal wehl.)

III robelšchas.

No Scholoma Ašcha. Tulkojis W. Dawids.

I

Weena meestina puse guf kalnā, bet otra puse aishsteepjas lihds pašchai upei. Un kad stahwi kalnā, pretim sinagogas laukumam, skateens kriht taisni pahri upei us preteja krasta, kur aishsteepjas lauki un issuhd, Deews sina kur, nesinamos tahkumos.

Un raugotees no kalna lejā, us uhdeni un laukeem winpus upes, neweenam ween skolneekam tā ween eegribas, tā eepleshst rokas un „aida!“ — uslidot augstu pahr uhdeni, tahku laukos, lai issustu kopā ar wineem tur, tahku — tahkumā . . .

* * *

Bija skaita, jautra deena. Debešis augstumā apwehluschās kupolweidigi, maigi, mihligi apfargadamas Deewa

pašauli, tā to jau pirmajās radischanas deenās Deews winām bija pawehlejis. Un uhdens ispluhda tahkā plaščumā; wilnis dšenaja wilni, sapluhšdami weens otrā. Kates wilnis lihdsinajās suhtnim, kusch no tahkuma steidsjās ar wehsti kaut kur tahku, tahku, bet nepaguwis usdewumu ispidit, ispluhst, istuhst few radneežigā elementā; suhtnis panahš suhtni un wisus winus aprij kopeja straume, aishpluhstoscha tahkā, tahkā pašaulē . . .

Bet us krasta, kalnā, tā ruhpišs fainneeks stahw meestinsch. Semās mahjinās, itkā peekerdamās weena otri, steepjas kalnā, — weena pahr otras juntu.

Un Deewa pašaulē scheit lihdsinas draudšigai faimei, kura dšhwo meerā un weenprahtibā, kates daridams faru darbu. Wihrs, dšeedadams, us mašchinas schuj, seewa atkal

stahw pee krahsns, wahra ehdeenu un usdseed ari sawu dseefminu.

Beturtheena, pehpusdeenas stunda. Behrni agrafi ka zitam reisam, pahrahtufchi mahjas no cheberas, dodas us upi. Luhl, us krasta stahw ebrejeete un par godu nahkoschai festdeeni, masga sawus behrnus. Sefshus gadus weza meitenite israuj sawu seepaino galwinu no mahtes rokam un flati raud. Pee krasta peefetaja laiwa auschojas sehni. Weens stumjas ar irkli nost no krasta, laiwina saht pa uhdeni kustetees un ar skateem fauzeeneem behrni israhda sawu lihgsmi. Tahle pawihd buru laiwina un lehni, meerigi, itka ehna, papeld, paslihd garam meestiam. Bet tur, tahlumâ weedamas farkanas jakas; kailas kahjas stahw nhdeni un kailas rokas wahle walgo weku. Tur, stahwedama pee uhdena, meitene masga traufus; weens telekis aispeld, meitene saht raudat, peehez senkis, neewehrodams ka samehrze sawus garistehrbeligos swahrkus uhdeni, winsch ar zepuri isswejo peldoscho teleki. Bet, luhl, ar laiwu pee krasta peebrauz Haims-Dawids un Boruchs-swejneeks, ar swehtdeeni faswejoteem, pilneem tihkleem siwju. Bet killee Jekaba pehznahjeji, jautri, itka wini nemas nebuhtu kaili, peldas un auschojas, besruhpygi, ka us mahtes zeteem.

Atstahjot meestiam, debefis klust ka besruhpygatas un brihwaki pluhst uhdens.

Bet us krasta eerihkojas ziti laudis, no zitas upes. Partija „leetaweeschu“, jauni un wezi guk us semes. Istahlem weedamas tikai pee zeka somam peefetâs wara tehjannas. Seeweete guk, atshlehuje galwu pret schkirstu; sihdidama kailu behrninu, wina pawehrsch seju pret debefim. Miswehrtâs azis jau neluhdsas wairs, winas itka fata: „Tu gribi ta, lai tad noteek Tawa griba!“

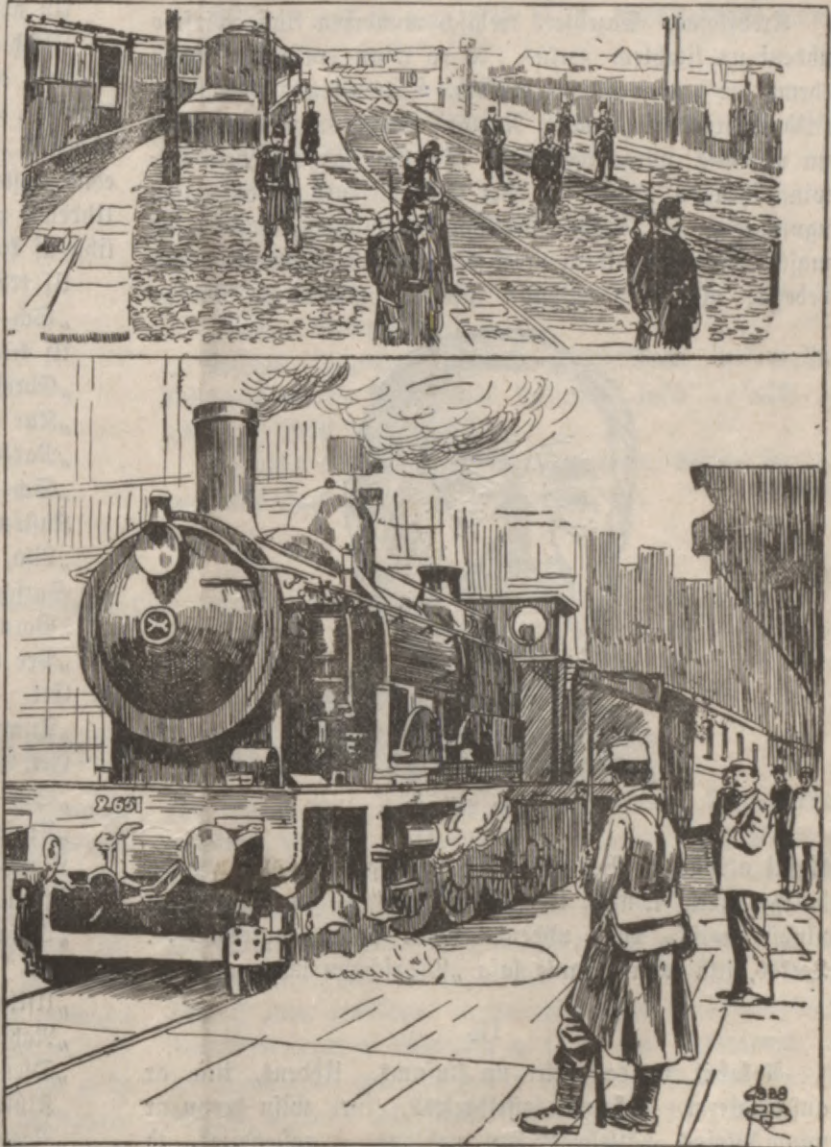
Whreeschi fehsh us aifsaineem — daschs, atbalstijis galwu rokâs, domâ sawu domu, daschs atkal gluschi weenaldfigi, itka ta nepawifam nebuhtu ari wina leeta, fehsh un klufedams gaida kautko. Us semes, lihdsâs tehwan, fehsh mahte un behrneem, asaidam, isdala maifi un gurfus. Tehws nowehrschas no behrneem un raugas debefis. Pee pascha uhdena stahw winu wezaka meita. Wina raugas us irdsoshajeem wikneem un no winas azim lihst klufas afaras. Un leetas, ka winai luhpas kustas . . .

Un „partija“ miht klufums. Kaut kahds jauns zilweks grib parunatees ar firmgalwi, firmgalwis klufe, jaunais zilweks turpina runat, firmgalwis klufe.

Sehns, mas leetaweetis, no sawejeem atschlihrees, sogas klacht weetejeem senkeem, kuri tehrpuschees sawos garajos swahrkos, auschojas tur, pee krasta peefetaja, leelaja laiwa. Sehns eet un atkatas. Tuwojas laiwai un atkal atkapyjas. Luhl, ar weenu kahju winsch jau

eekahpis laiwa. Bet tur „partija“ stahw gara ebrejeete, trofshnaini mahj winam ar rofu, sauz winu, kleebs: „Schleimka!“ Un sehns, farahwis luhpinas, atgreeschas pee sawejeem, fehshas stary peeauguschajeem un ar klufam stumjam raugas us laiwa smejoschamees sehneem.

No wehja dsirnawu pufes, kuras aissargâ „partiju“ no kauschu azim, reds nahlam masu, wahrigu, apzirptu bahrsdinu, ebreju, tehrpuschos pehz eiropeschu preekschihmes schuhdinata leetus mehteli un tschetstuhrainâ zepure. Rokâs winsch tura kaut kahdu grahmatinu un kautko raksta

Djelszetneeku streiks Franzija.

wina. Ais wina foto garfch saldats, ar orinam aufis. Saldati ar ebreju fatschulstas. Winsch raugas us sehdschajeem, bet ebrejs turpina rakstit grahmatina. Ais wineem abeem foto wehl kahds pusaudis jauneklis. Seja winam pahrscheta ar lalatinu un rokâs refs speekis, kuru winsch reisu reisam peefit braschi pee semes.

„Partija“ wiss aplust. Bekineeki itka fastingst us saweem faineem. Ari meitene atgreeschas no krasta un apfehshas pee sawejeem. Sehns flehpijas sem mahtes preekschauta un wiss trihz no bailem. Un pahrsbeedetâs

fejās un uš semi nodurtās azis runā beš wahrdeem: „meš nepawifam neefam wainigi! nepawifam neefam wainigi!“

Aiš dširawam parahdas data no melneem šwahrkeem, pušfejās, pušbahrdinās, pušžepures un weena azš, kura wehriģi feko leetus mehteli tehrpušchamees ebrejam. Luht, no tureenes pat parahdas roka, dodama „partijai“ kaut lahdas šihmes.

Bekineeki fehch, nekufteedami faštatas fawā starpā.

* * *

Krehfļojās. Sažehlees wehšč mundrina kluš irdšofoho uhdeni un istahlem leekās, ka pa winu peld kaut lahds ehms, ar garām uhdens pinkam. Lauwu buras išplehščas (ittā taišitos eet žihnā). No kaut kureenes tuwojās plošts un uš wina mirgo uguntina. Tahlat, lahds žilweš laiwinā ihrās uš kraštu. . . Bet kalnā mirguto feščas mašas uguntinas, — feščas swetšču leesminās, eededšinatas mašās sinagogas altara preeščā. Tumst uš uhdena, tumst debefš; meestinšč eetihštas rafainā mahtonī un atdodās

Ernstis fon Leidenis †.

klušai atpuhtai. Bet no mašās sinagogas pluhšt raudešcha balšs: „Un winšč ir sechlfirdiģs,“ — un luhgščana pluhšt gaišā, pahr uhdeni, tahtu pahri laukeem. . . Leekās, ittā wiša pafaule laša „Luhgščanu meegam“ . . .

II.

Aplahrt walda nahts un klušums. Uhdens, ittā ar auščigajeem senkeem fastrihdejees, kuri wišu deenu ar winu jokojas, paslehpēes sem mahkōna — noslehdees, tā fazit, pee sewis mahjās, aišwehriš logu flehgus un guk. . . Kaut kur uš krašta šibni uguntina, — tā dimants, wehrišs tumščā nakti, — wiš istahlem. Pilsehtas eedšihwotaji paslehpufchees fawās mahjās, katrs jem fawa jumta apfardšibas, kureš tam palizis mantojumā no wežehwa. Un wiš meestinšč, grimstošs pahr uhdeni rištostchajā mahkonī, faritinajees lamolā un flawē wišuma Rāditaju: „Žil labš ir muhšu Rungš!“ Un pahr meestinu gulofchais mahkonis lihđšinajas mahtei, kura fawu preeščautu pahrkahjuše pahr faweem behrneem, luhgdamās: „Neaifškarat winuš, neaifškarat! . . .“

Eitai weentukāis mehneš raugas behđigi no debefim

uš pafauli un weentuki klainā pa pafauli, meklebams few lihđšigu. Uš dušofcho uhdeni triht auksta gaišmas struhkla un, ņchuhpodamās, apšpihd rahmos, eemigušchos wilniščos. Wišs faraujas, wišs flehpjas sem Deewa labdarifšanas ņpahrna.

Nahts gaišā uhdens tā fastindšis, ņapluhdis weenibā ar pafauli, ar semi, Debefim un Deewu. Uš krašta, uš libošchā ehrgta ņpahrneem guk kaut kaš, — waj tee ir žilweki, waj nedšihwas nahts ehnas? Sejas steepjas uš augšču, pret mehneš un, leekās, luhđj kautko.

Un aplahrt wišs ir klušu.

Istahlem dširdami uhdens ņchakšteeni. Weens wilnis triht uš otru, apkampjas, ittā ņchuhpšitos un klušumā tščukšt. . . Waj tee ir mironi, kaš fawas dwehseles masģā uhdeni? . . . Luht, gaišā lihgo un rinko pahr uhdeni ehna, kustas, tuwojas. Luht, dširdams, ka wina peld. . . Uhdens, pasagščus ņchuhpsta kraštu. . . Winšč ņchakštās, lihšt uš krašta. . . Kaut kaš peepeldeja. . .

Uš krašta usnahja ehna. . .

„Šch—sch. . . Klufu! . . .“

Uš krašta kustona. Klufi ņoli mihnā rafas klahto ņahli.

„Ebreji!“

„Kur jušs esat? Waj wišs ņapulzejušchees?“

„Rahkat! . . .“

„Šch—sch—sch. . . Klufu! . . .“

Kustona. Sahle lihšt sem kahjam.

„Eiša, tew ir Abrameliš?“

Satščukštās te un tur.

„Boruch, kur tu eš?“

„Pee tehwa.“

Get.

„Turatees aiš rokam,“ kaut kaš tščukštostchi pawehl.

Get.

„Šch—sch—sch—sch—sch—sch—a. . .“

„Klufejat. . .“

Klufejat. . . klufatees. . .“

Atstatu kruhmōs dširdami tščukšteeni.

„Leekās, noklaušas.“

„Ja.“

„Ušklufatees taf.“

„Rahk.“

„Djenas. . .“

„Klufu. Šch—sch—sch. . .“

„Nogulstatees klušu pee semes.“

„Sejas flehpjat ņahlē.“

„Aisturat elpu.“

Aplahrt klušums.

„Mehneš paslehpēes aiš mahkōneem, wini mušs neeeraudšis.“

„Labi.“

„Eiš abtri winšč neišnirs iš mahkōneem“

„Labi.“

„Melna mahkōnu mašsa weltas pee wina.“

„Stawa Wišaugštatajam.“

Atštan behrna raudas.

„Aišbahšchat winam muti, lai klušē.“

„Ko juhs darat, bihstatees taf Deewu?!“

Behrns apluft.

Dſirdama ſmagu pakawu dimdona.

„Mehs eſam paſudufchi!“

„Nebihstatees.“

„Titai nekustatees, gukat taiſni.“

„Luhdsat Deewu.“

„Schehlſirdigais Deews!“

„Sch—sch—sch—scha!“

„Maht', kur tu eſi?“

„Scheit, ſcheit!“

„Kluſejat!“

„Maht', eſ bihſtos.“

„Kluſe, eſ tew luhdsu!“

„Maht', apſeds mani ar lafatu.“

„Apluſtat!“

„Mahte . . .“

„Metat winu uhdeni! . . .“

Sirgu pakawu dimdona tuwojas.

„Kluſ—ſ—ſ—u! . . .“

Sirgi apſtahjas.

Aptahrt klufums.

„Kufas? Ne?“

Klufums. Notahrtojas.

„Naw dſirdams.“

Aijjahj auleſcheem.

Dimdona attahlinas.

Iſſuhd natts klufumâ.

„Slawa lai ir muhſu Deewam!“

„Turatees aiſ rotam.“

„Gima.“

Dſirdami ſoti.

„Luh!, laiwa, faleekat aiſſainus.“

Uhdens ſchlahſtinas pret kraſtu.

„Kur ir Abramelis?“

„Scheit wiſch ir, ſcheit.“

„Sehſchatees eelſchâ, ahtrafi.“

„Pehdejo reiſi eſ tewi redsu . . . Pehdejo reiſi mana lahja min tawu ſemi!“

„Peekaitit wareſi wehſak.“

„Tehwu un mahti atſtahju ſcheit kapſehtâ, bet patſ ſawus kaulus, Deews ſina, kur aiſneſi.“

„Nemulkojees.“

„Aida, ahtraf. Wilzinatees nedrihſt.“

„Kahrtibâ?“

„Stum noſt.“

„Kluſu. Retroſchaw.“

Sahſas kuſtona. Uhdens ſchlahſtinas uſ kraſtu. Dſirdams laiwas kuſteſchanâs troſknis: loſch . . . loſch . . . loſch . . . Irkſi ſchket uhdeni.

Mehneſis meerigi iſpeld no mahkoneem. Wiſch ſmaida un auſſis ſtars welſas pa mahkoneem . . .

Dalchadi rakſti.

Par runkulu audſeſchanas eeneſibu. Satnaugu peekopſchana pehdejos gados pee mums paſtahwigi peenemas plaſchumâ, bet deemeſehl taſ noteel par gauſu. Weens no galweneem kawelkeem ir taſ, ka iſdewumus par apkopſchana, kaſ wajadſiga pee ſaknaugu labas raſchas, uſſkata par pahraf leeleem, par dauds leelateem, nekâ wini pateeſbâ ir. Lauſſaimneeku leelakâ daka gribetu ſaknaugu labu raſchu ſaſneegt pahraf weentahrſchâ zekâ: pahris reiſu iſart ar wezo arklu waj paſaſit ar rotas Planetu un ar to lai peetiktu jo kuplam augumam, kaſ patſ pat noſlahpetu daſchlahrt kreetni eemeſhlotâ ſemê trekni augoſchas neſahles. Pa leelakai dakai ar til pawirſchu apkopſchana ſaſneeds ne uſmudinoſchus, bet taiſni atbaidoſchus panahſtumus. No rotas kapta mehds koti bihtees: jo kaſ to warot, kur to nemſchot, ſo taſ nemakſajot u. t. t. Galwenaſ — ſo taſ nemakſajot! Pee tam negrib nemaſ tuwak iſpehtit, ſo taſ pateeſt iſmakſâ, bet pehz azumehra droſchi iſſpreeſch, ka makſajot til dauds ka „paſpehle ween war iſnahlt.“ Pee tahdas pahrlleezibas turas ſewiſchki tee, kaſ redſ titai darbu, bet nedabon waj newiſcho noſtatitees wina panahſtumus. Turpreti gan daſchs, kaſ dabujis pamatigi pahrlleezinatees par ruhſpiga darba ſekmem, ir uſ reiſes nahzis pee zitadas

pahrlleezibas un ja dauds, tad wehl ſuhrojas par darba ſpehka truhtumu waj par to, ka nepratiſchot leetu pareiſi eekahrtot. Lai rahditu lahdu peemehru, zil ſaknaugu apkopſchana war makſat, uſraſtiſchu iſdewumus pee beeſchu un burkanu apſtrahdaſchanas pehrn Behrsmuiſchâ. Saprotams, ka uſdotee ſkaitti nebuhs nekahds negroſams paraugs. Depat wini iſ gadu groſſeſes, jo tee attaras no laika iſdewibas, ſemes eekopſchanas ſtahwoſka u. t. t. Un, ſaprotams, ka tai paſchâ gadâ wini daſchadâs ſaimneeziſbâs buhs daſchadi pat pee weenada apkopſchanas weida. Domehr dauds leelaki wini par muhſu pehrneem iſdewumeem nebuhs, zaurmehrâ drihſat gan maſaki, jo pehrnâ augſchanas laika ſahſtums preeſch ſaknaugeem bij neiſdewigs. Kahdos apſtahkloſ mehſ pehrn ſaknaugus peekopam, taſ peeteekofchi iſtehlots ſcha gada „Lauſ. Kalendara“ eeweetotâ ſinojumâ par kartupeku un ſaknaugu ſortu ſalihdſinajumeem, un to aſkahrtot buhtu welti, jo „Lauſ. Kalendars“ buhs ari katram „Semkopja“ laſtajam peeejams.

Beeſchu mums 1909. g. bija pawiſam ſehts 10¹/₂ puhweetas nn apmehram puſe no wiſa ſehjuma atradâs kahdas 2¹/₂ werſtes no muiſchâs. Saprotams, ka tahkâ gabala apkopſchana iſmakſaja dahrgaki, tadeht ka projam un at-

palaf eefchana notehreja labu datu darba laika, fewifchki rudenī pee nowahfchanas, kad deena jau ihfa. Behz darbu grahmataš pee ſcho 10¹/₂ puhrw. apkopfchanas iſgahja:

a) Pee rawefchanas, iſretinaſchanas un ruſchinaſchanas ar kapteem:

94 feewu deenas à 55 kap.	51 rbf.	70 kap.
156 ¹ / ₂ " " à 50 "	78 " 25 "	
26 " " à 45 "	11 " 70 "	
17 praktifantu deenas à 60 kap.	10 " 20 "	

b) Pee ruſchinaſchanas ar ſirgu ruſchinataju:

14 praktifantu deenas à 60 kap.	8 " 40 "
7 ſirgu deenas à 1 rbf.	7 " — "

c) Pee nowahfchanas un eeglabafchanas:

156 ¹ / ₂ feewu deenas à 50 kap.	82 " 75 "
18 ¹ / ₂ praktifantu deenas à 60 kap.	11 " 10 "
14 wihru deenas à 80 kap.	11 " 20 "

Kopâ 272 rbf. 30 kap.

Ja atſkaitam 105 rbf. 5 kap., kaš iſgahja par nowahfchānu un eeglabafchānu, tad uš ihſto apkopfchānu iſgahjis 167 rubf. 25 kap. par 10¹/₂ puhrw., jeb par 1 puhrw. 15 rbf. 93 kap.

Pee ſchahdaš apkopfchanas ſajneegtaš ſefoſchaš raſchaš: muifchāi tuwakā gabalā, fur ſeme preekſch beetem apſtrahdata ka Jahnu papuwe, apm. 1200 pudu no puhrw. ar kurmehr 14 proz. zaurmehra ſaufnaš ſaturu; no muifchaš attahſakā gabalā, kura leelu datu iſmaitaja daſchadi poſtitaji augſchanas ſahkumā, apm. 1000 pudu no puhrw. ar kurmehr 12 proz. zaurmehra ſaufnaš ſaturu. Waj iſdewumi par apkopfchānu pee tahda eenehmuma wairš dehwejami par leeleem, to lai iſſpreekſch katrš patš. Eš wairetu tikai wehl to peebiſt, ka kahtigoš augſchanas apſtahkfoš iſdewumi par apkopfchānu buhš wehl maſaki, waj ja winuš uſturuš tikpat leeluš, tad ari beeſchu raſchaš atteezigi paleelinaſeeš. Saprotamš, ka wiſš taš notikſeeš tikai pee ſemeš kreetnaš eepreekſchejaš ſagatawoſchanas un peenahzigāš eemehfloſchanas.

Burkānu apkopfchāna pehrn Behrsmuiſchā iſmaſfajuſe wairaf, un taš gan buhš wiſur un arweenu tā, ka burkānu apkopfchāna praſa wairaf darba, nekā beeſchu apkopfchāna, jo burkaneem augſchanas pirmaiš laikmetš naw til ſparigš. Pee apaki 5 puhrw. apſtrahdaſchanas iſgahja:

a) Pee rawefchanas, iſretinaſchanas un ruſchinaſchanas ar kapteem:

28 praktifantu deenas à 60 kap.	16 rbf.	80 kap.
126 ¹ / ₂ feewu deenas à 50 "	63 " 25 "	
61 " " à 45 "	27 " 45 "	
65 " " à 55 "	35 " 75 "	

b) Pee ruſchinaſchanas ar ſirgu ruſchinataju:

10 ¹ / ₂ praktifantu deenas à 60 kap.	6 " 30 "
3 feewu deenas à 55 kap.	1 " 65 "
5 ſirgu " à 1 rbf.	5 " — "

Bahrwedumš 156 rbf. 20 kap.

Bahrwedumš 156 rbf. 20 kap.

c) Pee nowahfchanas un eeglabafchanas:

66 feewu deenas à 50 kap.	33 " — "
2 wihru " à 90 "	1 " 80 "
1 ¹ / ₂ " " à 80 "	1 " 20 "
1 ¹ / ₂ " " à 70 "	1 " 05 "
3 praktifantu " à 60 "	1 " 80 "

Kopâ 195 rbf, 05 kap.

Ja ari te atſkaita iſdewumuš par nowahfchānu, kuri iſtaifa 38 rbf. 85 kap., tad par ihſto apkopfchānu atleef 156 rubf. 15 kap. jeb wairaf ka 31 rubf. par puhrweetu. Taš ir pateekſ daudš, pee zaurmehra raſchaš ap 1000 pudu no puhrw. un zaurmehra ſaufnaš ſatura 11%. Bet war deefgan droſchi peenemt, ka kahtigoš apſtahkfoš iſdewumi par apſtrahdaſchānu maſinaſeeš par kaſhdeem 25%. Kā jau iſ ſiņojuma par ſortu ſalihdſinajumeem reſſamš, pirmaiš augſchanas laikmetš preekſch burkaneem bij fewiſchki neiſdewigš un pahragra ſehſchāna te darija fewiſchki nelahgu eeſpaidu uš apſtrahdaſchanas dahrgumu. Pee burkaneem ari par kaſhdām 10 deenam noſebojaš galigā iſtihrifchāna, un taš apſtrahdaſchānu arweenu ſtipri ſadahrdſina, jo nu neſahleš gruhtaki iſnihet. Tadehſ pee ſaknau gu ſehjuma plaſchibaš aprehkinaſchanas allaſch jaapſwer, ziſ leelu gabalu ar ſaimneeziſbai peeejameem darba ſpehkeem warēš ihſtā laikā tā peenahkaš aptopt. Žitadi no wineem leelaš pelnaš weetā war dabut ſaudejumuš un kreetni iſkoptaš ſemeš weetā wini warbuht atſtahi aiſlaiſtu, neſahlem pahrneemu. Šchoreiſ burkānu apſtrahdaſchānu ſadahrdſinaja wehl taš, ka ſehjuma prahwu datu eenehma Lobberichāš burkani, kuri gauſt eeaug un ir maſeem luſſteem, tadehſ weegliki aiſaug ar neſahlem. Wiſlehtata bij Weibula dſelteno burkānu apſtrahdaſchāna, jo tee wiſahtraki attihſſijaš un ar ſaweem kuplajeem laſſteem paſchi ſpehziſgi žihnijaš pret neſahlem.

Wehl-gribetoš aiſrahdit, ka burkānu nowahfchāna maſfajuſe uš puhrw. ſawuš 4 rubf. lehtaki. Taš iſſtaidrojamaš neba weenigi zaur to, ka burkani bij ſehiti gluſchi turwu ſaimneeziſbai un ka ſmilki ſaknau gu nowahfchāna wiſpahreji eet weegliki. Leela noſihme te tam, ka burkani noaug gludi, kamehr beeſchu garaſam ſortem ſihkaš ſaknites apgruhtina iſraufchānu un praſa daudš darba pee notihriſchanas. Saprotamš gan, ka maſla ſeme un garaš, dſtki ſemeš augoſchaš ſorteš ari burkānu nowahfchānu war padarit manami dahrgaku.

Behz iſdewumeem par apſtrahdaſchānu un nowahfchānu ween, ſaprotamš, newar aprehkinat ſaknau gu eeneſbu. Pee eeneſbaš aprehkina peeberaš wehl iſdewumi par ſemeš eepreekſcheju ſagatawoſchānu, mehſleem, ſehſchānu u. z. Šchahdu aprehkinu paſneegſchu pehz tam, kad beetes buhš atkal peeſkoptaš paraſtā kahtiba un auguſchaš kahtigakā laikā (gadā). Šchoreiſ gribeju tikai maſinat baſchaš par iſdewumeem pee ſaknau gu apkopfchanas. J. Bergš.

Apfkats.

Muhfu tautskolu draugeem un labwehteem.

Gadu atpakaļ pēe Latvijas Skolotāju Beedribas nodibināšas Museju Komissija. Šch. g. aprīļa mehnesī L. S. B. pilna sapulze atfina M. Komissijas wajadšibu un apstiprināja winas statutus.

Kas issauza Museju Komissiju un ko ta sprauduse sewim par mehrki?

Mums wīseem labi finams, zīt truhzigi ir apgahdats muhfu tautskolas ar mahzibas lihdsjekteem. Tikpat labi katram saprotams, kahda war buht mahziba bes nepeezeschamakeem mahzibas lihdsjekteem. Bet pēe tagadejeem dahrgeem mahzibas lihdsjekteem muhfu tautskolas newar tikt. Par teem nedaubseem rubkeem, ko muhfu komunalās eestahdes jeedo skolu musejeem, mehš wehl ilgi netiksim pēe ta wisnepeezeschamakā, ja mahzibas lihdsjekti netaps lehtaki.

Museju Komissijas mehrkis tad nu ir: pagatawojot daschadas kolekcijas un pahrdodot tās pahr lehtu zenu — apgahdat muhfu tautskolas ar mahzibas lihdsjekteem.

Bet kā lai M. K. pagatawo derigas un lehtas kolekcijas? Lihds schim tas winai teescham ir isdeweēs. Un isdeweēs tikai tapehž, ka materialus kolekciju pagatawoschanai M. K. sawahstuse waj nu gluschi par welkti, waj par wīšai masu atlihdšibu. Lihds schim pagatawotas sefoschas kolekcijas: mahkfligu mehslu, akmenogles, asbesta, kokwilnas, granita sadrupšchanas, daschadu mineratu un koku paraugu. Bet ta ir tikai masa dafa no wīšam tām kolekcijam, kuras tuwakā nahkotnē buhtu pagatawojamas, un tās ir: drawneezibas (bite un kas ar to ir sakarā) kol., sīhda, wilnas, linu un kanepu kol., laufsaimneezibas rihku moduku kol., stikla, papira un zutura isgatawoschanas kol., granita, kalkatmenu, pahratmenojumu u. z. kol., herbariji, sakahrtoti pehž nodafam un grupam, stahdu sehflu (isfehšchanās) kol., rahpuku, abineeku un kukainu kol., sweschu semju stahdu un dšihwneeku kol. un juhras augu un dšihwn. kol. Daschi materiali preeksch minetām kolekcijam ir jau sakrahti, bet leelum leelās dafas wehl truhst. Un wīšus winus sadabut nedaubseem M. K. lozjekteem, turklaht wehl ar neezigām naudas sumam, kahdas ir M. K. rihzibā, naw eespehjamš. Te janahk palihgā wīseem, kam ruhp muhfu tautas isglihtiba un muhfu tautskola, kā winas neseja.

Suhs, beedri-skolotaji, kas wistuwat stahwat muhfu skolai, atmetat weenaldfibu un kautribu: krahtat un suhtat mums schurp wīšu, kas waretu noderet kaut kurai no min. kolekcijam. Greeschateēs pēe saweem draugeem un passihstameem, kas dšihwo ahrpus muhfu dšimtenes, lai tee mums gahdā to, kas dšimtenē naw atrodams. Pēe jums, muhfu isglihtibas u. z. beedribas un pulzini, mehš greeschameēs ar to pašchu luhgumu. Loti dauds mehš gaidam ari no jums, kas dšihwojat tahstu aīs muhfu dšimtenes robešcham. Sewiškī no jums, kas dšihwojat dabas bagatibam apwelktos deenwidos. Un juhs, latweeschu juhrneeki, kas brauzat pa swescham juhrām un semem, no jums mehš gaidam preekschmetus, ko fastahdit pehbejās diwas

kol. Atminateēs, ka wis tas, kas tahlās semēs un juhrās ir „neeks“, mums nodereēs ka leelakais dahrgums.

Teeschus isdewumus, kas zeltos preekschmetus eeguhstot, us weetas preparejot un transportejot, M. K. ar preeku atlihdšinās. Wīš suhtijumi un peeprahšjumi adresejami: Rīgā, Martas eelā Nr. 5. M. K. preekschneekam J. Delle. Turpat dabujumi ari šhltaki preekschmetu saraksti katrai no min. kolekcijam.

M. K. ir pastahwigs musejs, kurā glabajas retak fastopami preekschmeti un daschadi anatomiski preparati.

Latw. Skol. Beedr. Museju Komissijas walde.

Isweizigi reschisori.

Stolipina un Kriwoscheina zekojums us Sibiriju greešis us sewi wispahribas usmanibu. Wīš gribeja sinat, kahdus eestatus no zekojuma guwuschī ministri un kahda nošhme ir wīšu zekojumam. Tā ka us scheem jautajumeem tik drihši newar dot pamatotu atbildi, tad pagaidam jaapmeerinas ar to materialu, kas gan sīhmejas tikai us sehās leetas ahreeni, bet tomehr runā sīhmigu walodu. Leeta grosas ap instrukciju, kahda dota apgabala preekschneekem premjera zekoschanas gadījumā. Sche japeesihmē, ka Sibirijas administracija neispauduse, kas ihsti zeko, bet sawā instrukcijā runajuse tikai par kahdu „augstu stahwoschu“ personu. Waj preekschneeziba domajuse, ka ar schahdu nošlehjumainibu tiks panahkts leelaks eespaids pēe semakeem eeredneem un eedšihwotajeem, waj ari zaur to instrukcija tiks labaki ispilidita, to newar sinat, katrā sinā ahrfahrtēji fokī tikuschī sperti, tā ka wīša administratīvā darbiba tikuse konzentreta ap scho zekojumu. Par scho instrukciju „Retšch“ sino: Katrs aprinkis bijis sadalits zeka gabalos un katrs zeka gabals sirgu mainas punktos — pastos. Tā Petro-pawlowstas aprinkis, 250 werstju garumā, bija sadalits 4 zeka gabalos, kuri sawukahrt bijuschī sadaliti 14 pastos. Ap schām pasta stazijam nu konzentrejuseēs wīša administrācijas usmaniba. Zauri zelos kahda augsta persona, un katram pastam ir jadod 60 sirgi un 18 brauzeji. Lai gan tikuschī ismekleti tikai peedšihwojuschī un ustizami brauzeji, tomehr winus wajadsejis usraudsit. Schini noluhkā tikuschī eezelti wehl 10 wihri, kas usluhkojuschī eejuhgšchanu. Kad nu wīšus skaittus reifina un saklata, tad isnahk, ka weena pašcha aprinkā apzekoschanai karstakā pšaujas laikā sawam teescham darbam tita atnemti 878 semneeki un 840 sirgi. Bes tam wehl brauzamo zetu apšargajuschī jahtneeki, kureem bija usdots pehž „augsti stahwoscho“ personu zauri brauschanas peeweenteēs zekotajeem. Tahkat eedšihwotajeem bijis usdots isdarit zeku un lautumu generaltihrišchanu, kā ari apkopt upju, eseru un dihtu krastus tahdam gadījumam, ja „augsti stahwoschām“ personam labpatiktos pamatschkeret un pabraukateēs ar laiwu. Tahkat pēe wīseem tilteem un kraujeem wajadsejis deschuret semneekem, lai wajadšibas gadījumā sneegtu palihdšibu. Weetejā administracija pēe wīšu šhskumu nolahrtoschanas parahdijuse wisleelako ruhpihu. Jau ilgi pirms Stolipina eeraschanas sirgu mainas

punktos tikušči notureti mehginajumi. Uradniki wadijuschki fchos mehginajumus. Sewiſchka uſmaniba tikufe peefſchirta teem punkteem, kuri bijuschki nolemti preefſch maltites ſarikhloſchanaš zekojoſcham miniſtrim. Schajoš punktos bijuschki iſmekleti wiſi pagrabi, behnini, kraſnis un katrs lambariſ. Wiſi apwida kalpojoſchee gari tikuſchi eewesti ſewiſchkoš ſaraſtkoš un winu paſeš tikuſcháš ruhpiġi kon-troletáš, pee kam wiſi weetejee kalpotaji, kuri bijuschki eestahjuſcheeš deenestá tikai pehġ 1. junija, tikuſchi atmai-niti pret žitám perſonam uš ſahdiſchu wežato eeteikumu. Bijuschki iſdoti noteikumi, ká paſneegt ſahl' ar maiſi un ka weetejam pareiſtižigo garidšneekam katrá ſiná ir jabuht pee tam klahť. Instrukžijas gahjuſcháš tik tahtu, ka katrá ſirgu maináš weetá wajađſejiš eerihťot telti preefſch tihri dabiklam wajađſibam. Wiſa instrukžiju ſatura atſtahtišchana nowestu par tahtu, tomehr ari no peewestá jau war taiſit daſchuš flehdſeenuš par ſchahdeem zekojumeem.

Laukfaimneezibas ſinujums par Widſemi un Žgauniju.

Pehġ Keiſariſtai Widſemes Wiſpahrderigai un Ekono-miſtai Sozietatei eesuhťitám 47 iſpilditám jautajumu liſtem un 67 paſtkartim „Balt. Wochenschrift“ paſneedi ſchahdu pahrſkátu par laukfaimneezibas ſtahwoſki uš 18. ſeptembri:

Laišs bija raſcháš nowahťſchanaí toti labwehligš, ká ka wiſš nowahťš labaká kahrtibá. Meeſchu raſcha ir iſde-wuſeš labak neká auſu. Auſaš žetušcháš no junija ſau-ſuma. Sirai, wiſki, peluſchki u. ž. ari pa leelakai daſai ir nogatawojuſcheeš, tikai no kaitelkeem druſku ſaehſti. Kartupeki lihdiš 18. ſept. wehl naw peeteekofchi eewahťti, lai par teem nodotu droſchu ſpreedumu. No bagatajeem laſteem waſaraš beigáš newar ſpreest, ka kartupelu buhtu tikpat bagatigi. Linu ſehklas ir maš padewuſcháš, jo taħpi daudš kaitējuſchi, kuri maitajuſchi ari ſteebruš; wiſpahr tomehr linu raſcha eeſtatama par deeſgan labu. Abholina un ſahleš attahšs bijiš toti iſdewiġš un nowehrſšs baribaš truhtumu. Labo runkutu raſchu paſchlaif eewahġ. Lopeem wehl ir labáš ganibaš. Žauno rudſu ſelmenĩ, kuſch kahdu laiku negribeja lahga augť, bet tagad labi ſanehmeeš, gan eeweſeeš drahtš taħrps, bet naw noda-rijiš eewehrojamu poſtu. Abholinſch ir teižami ſameteeš. Leekáš, ka wiſa ſeme war ar ſcho gadu buht pilnigi meerá ká ar labu gadu.

„J. D. L.“

Kurſemes tautſkolu wirswaldeš žirkulari.

Kurſemes tautſkolu wirswalde, ká „Leep. Abt.“ ſino, ir peesuhtijufe wiſám kirkſpehtu un weetejo ſkolu waldem rakſtu ſem Nr. 140 ſch. g., kura 7. pantá minetám waldem top preefſchá rakſtiš, 1) lai nekauj tautſkolotajeem eenemi nekahduš amatuš iſglihtibaš beedribáš, un 2) lai nekauj tautſkoláš eewetot beedribu bibliotekáš. — Lihdiš ſchim gan wehl naw dſirdetš, ka kahda kirkſpehleš waj weetejá ſkolu walde buhtu wirswaldeš pawehli eewehrojufe un ſchini jautajumá kahduš ſoluš ſpehrufe. Turpretim tautáš apgai-ſmoſchanaš miniſtrija ar rakſteem no 21. junijá 1905. g.

un 15. oktobra 1906. g. praſa tik no ſkolotajeem, lai tee nepeedalaš no likuma neatſautáš beedribáš. Tā tad Kur-ſemes tautſkolu wirswalde, lai gan ſemaka eestahde, tomehr iſdod ſtingrakuš preefſchraſtkuš neká tautáš apgaiſmoſchanaš miniſtrija.

Tāpat Kurſemes tautſkolu wirswalde peesuhtijufe wiſám kirkſpehtu un weetejo ſkolu waldem rakſtu ſem Nr. 238 ſch. g. kuram peeliktš ſaraſtkoš par tām grahmatam, kuraš peelaiſtaš tauſkolu bibliotekáš. Schini ſaraſtká ir ušnemtáš weſelaš 62 grahmatinaš, wiſwairaf gariga ſatura, no kurám daudſaš iſdotáš no Žreija Rigá un no Steffenhagena Želgawá. Mineschu tikai daſcháš grahmatinaš: „Žekodami ſehnini“, „Žauneki nekaujateeš“, „Mahjaš ſpeegeliš“, „Žaunibaš rakſti“ (Naw teiktš, no ka ſaraſtkiti un iſdoti), „Namuš, uš ſmiltihm uſtaiſihtš“, drukatš pee Steffenhagena, „Guſtafa Adolfa, tizzibaš pahřtaħwetaja un aſſinš leezineeka dſih-woſchana un mirſchana, drukahťš pee Steffenhagena“. Tahda rakſtiba ir ari paſcháš grahmatáš. Peewediſchu wehl daſchuš peemehruš no eeteiktám grahmatam: „Adolfa teħwa teħwš bij no wežžu wežžahš ſehniaku žiltš. Wiſſi Sweedri ſažehlahš un arri ar Deewa palihgu nohrattija Dahnu juħgu no ſawa kalla. Winnu un winna žilti par ſehniaku eežehla.“ — Tā tad redſamš, ka tautſkolu wirs-walde peelaiſch tahdaš grahmatáš laſiſchanaí, kuraš dru-kataš ar dubultneekem un garuma ſihmi galotnė, lai gan pate ar rakſtu no 13. okt. 1900. g. uſdod ſkoláš tā ne-rakſtit. Ká tad behrns lai eemahžaš pareiſi rakſtit, ja wiſſch nepareiſá, wežá ortografijá drukataš grahmatáš laſiš? — No Derigu gr. nodataš iſdotám grahmatam ſa-rakſtá ir tikai 3. No žitu jaunaku iſdeweju jaunibaš grah-matam, ſinamš, naw ne wehſtš.

1889. gadá žaur generalſuperintendententa ſ. Bötichera gahdibu tita ſaſtahdiſtš rahditajš ſkolu bibliotekam, kura bija ušnemtáš 110 grahmatáš. Un nu, pehġ 21 gada, ſkolu wirswalde atſihſt tikai 62 grahmatáš. Schini ſiná wirswaldeš gahdiba par tautáš iſglihtibu gahjuſe eeweh-rojami atpakaf. Bet, warbuht, mahžibaš apgabala walde wairaf grahmatáš nepeelaiſch? Taš newar buht, jo Derigu Grahmatu Nodataš ſchini gadá iſdotá katalogá ir minetaš 484 grahmatáš, kuraš no Rigáš mahžibaš apgabala kura-tora par labu atſihtáš un peelaiſtaš ſemako ſkolu ſkolenu bibliotekáš. Ari D. Gr. N. katalogá naw ušnemtáš wiſáš grahmatáš, kahdaš peelaiſtaš ſkolenu bibliotekáš, jo bi-juſcháiš tautſkolu inſpektora Fr. Brihwſemneekš ſawá rakſtá 1905. g. „Ewangeliuma gaiſmaš“ 1. numurá aiſrahđidamš uš atteežigeem žirkulareem min par peelaiſtám ari ſekoſcháš grahmatáš: „Krilowa paſaſaš“, tuſk. Adamowiſchš, „Po-pulara astronomija“ Flammariona, „Laukfaimneeku ſaknu dahřš“ Pengerota. Schiš un wehl daſcháš žitaš tomehr naw ušneħmuſcháš ſawoš ſaraſtkoš ne Der. Gr. Nodata, ne tautſkolu wirswalde. Waj tad „Laukfaimneeku ſaknu dahřš“ un „Krilowa paſaſaš“ ari war buht ſkolenu bibliotekáš kaitigaš grahmatáš? Ar neſinaſchana un pa-wirſchibu ſaraſtku ſaſtahđitajuš nedriħſtetu aiſbildinateeš.

No wiſa ſažitá redſamš, ka tautáš apgaiſmoſchanaš miniſtrijaš un mahžibaš apgabala waldeš preefſchraſtki ir

pilnigati un plaščaki, nekā tautskolu wirswaldes preefš-
raksti. Kā nu lai tautskolotājs ispilda divu pavešletaju
neweenedus preefšrakstus? Kursemes tautskolu wirswalde,
kā muišneezieas eestahde, isdod sawus ihpaščus preefš-
rakstus, tūri daščās leetās netaf netafkan ar tanis
paščās leetās isdoteem walis augstato eestahšču preefš-
raksteem.

Labības zenu pazefššanas leetā

tirdsneezības un ruhpneezības ministrija peefuhtijufe guber-
natoreem sefosčo zirkularu:

„Lai labības raščotaji nepahrdotu sawus raščojumus
par mahščligi pašeminatām zenam un lai tee par sawu
labibu dabutu zenas, kas pašahw pašaules tirgū, tad teem
laiduš jaepaščstas ar parahdibam un fakteem, tureem ir
teefšs fakars ar labības tirdsneezību. Peedšihwojumi
tomehr rahda, ka semkopji, bet fewišķi semneeki, nereti
pahrdod sawu labibu par 10—20 kap. puđā lehtaf, nekā
labibu mehds pahrdot oftas pilsehtās un zitos leelafos
tirdsneezības zentros. Zadomā, ka tas nenotifu, ja sem-
neeki labaki pahrsinatu raščas stahwolli, labības zenas
galwenās tirdsneezības weetās, labības kraħjumus pee
mums un aħsemēs u. t. t. No šchim sinam muħfu sem-
kopji waretu taifit sawus fleħdseenus un peeturtees pee
peemehrigām labības zenam.

Atfihdamš par nepeezefšami wajadšigu, ka labības
raščotajeem japahrsin labības zenas un wišas ar to fakarā
efoščas parahdības, tirdsneezības un ruhpneezības ministrs
nolehmis, isdot šchim noluhtram fewišķu laifrakstu
„Хлебный Листок“ (Labības lapa), kas peħ eefpeħjas
šipri jaišplata semkopju starpā. Tirdsneezības un ruhp-
neezības ministra nodoms no ministru padomes ir par
labu atfihš un „Labības lapa“ wišdriħšatā laifā faħš
ifnahht. Laifrakstis tiks isdots Peterburgā. Katrs numurs
buħ apmehram 350 drukas rindiau leels. „Labības
lapā“ wišpirms atradišees wišpahrejas siņas, kas raksturo
labības tirgu pee mums un aħsemēs (raščas isredfes,
labības eewahščana, kraħjumi, peeprašjumi un peefoli-
jumi, zenas un lihgumi tuwakai nahkotnei). Tad nahš
fihšas siņas par zenam un žitām labības tirdsneezības
leetam Kreewijas daščados nowados un galwenafos labības
tirdsneezības zentros.

„Labības lapa“ nodomats isdot weenreif nedefā un
peefuhtit pirmā laifā par weli sefosčam eestahdem:
1) semes preefšneekam, 2) pagastu waldem, 3) fihkredita
eestahdem (to starpā ari faheedrištām), 4) semtopības beed-
ribam, 5) lauku pateħretaju beedribam, 6) dšelsžeku
ražijam un 7) lauku eedšihwotajeem wištawat stahwoščam
atturības beedribam“.

„Dš. W.“

Želgawas Latweefšhu Beedribas faħš 13. no-
wembrī nodomats fariħtot nelaiķa komponista Emila
Dahrsina peeminās wafaru. Atlikums nolemts seedot
Emila Dahrsina peemineklam.

Želgawas apgabalteefā 9. septembrī isteefaja
sawā sinā deefgan interesantu prahwu pret Bramberges
pagasta wezako Krištaju Jana deħlu Andersonu, pamato-
jotees uf 373, 2. datu 377. un 378. šoda lituma pantu,
t. i. par tutufu nemščanu un ispeefššanu. No teefas
fehde nolafitā apwainošanas raksta nahza redšami sefosči
leetas apstahķi.

Uf Kursemes Gubernas waldes preefšrakstu, Bram-
berges, Šķibeneeku, Behrsmuišneeku un Sihpeles
pagastos ispidija arestantu etapu nastas ta persona, kura
to noliktā torgā apnehmās idarit par masafo sumu peħ
waldības instrukcijam. Bramberges pagasta mahjā peħ
eewestās laħrtības wajadšaja podratschitam pašahwigi turet

peenahžigu flaitu žilweku preefš arestantu apfargaščanas
un wajadšigos firgus preefš flimo apžeeinatos taħtat we-
ščanas. Bramberges pagasta wezakais Kr. Andersons
turpretim atweħleja arestantu etapes nastu podratschiteem
neturet pagasta namā peenahžigo fargu un firgu flaitu un
eeweda sefosču laħrtibu: kad apžeeinatos atweda, tad
pašinoja podratschiteem, un tad titai atnahza wajadšigee
fargi un peegahdaja wajadšigos firgus. Gadījumā, kad
arestantu fargaščanu un subtiščanu bija usnehmees laħds
no pagasta preefšneekem, tad peħdežā amata darifšanas
ispildijis pa leelai datai patš pagasta wezakais, pa datai
ta darbi uslikti pagasta preefšneekem. Saprotams,
ka par tahdeem atweeglinajumeem un palapojumeem An-
dersons dabuja no podratschiteem daščadas atliħdšības.
Tā, peemehram, no podratschita Žahna Lezis, kureš nastas
bija nosolijis par 300 rbf. gadā, Andersons few panehmis
par augšmineteem palapojumeem 100 rbf. No Dawida
Knocha, kureš darbus bija nosolijis par 400 rbf. gadā,
Andersons faehmis 50 rbf.; 1907. gadā darbus nosolija
Gederis Stubikis par 450 rbf. un 1908. gadā to pa-
augstināja uf 850 rbf. gada maksas, pee tam Stubikis
famafajis Andersonam kā atliħdšinajumu 25 rbf. Weħlatu
tas patš Stubikis iħazijees Anšim Lomam un Trenzim,
ka no tās naudas jadod Andersonam 200 rbf. Reif laħds
Polis prašijis no Stubika naudu preefš sawa radeneeka.
Stubikis atteizis, ka naudas neefot, jo pagasta wezakais
Andersons winam nowiljis no peenahžigās naudas
100 rbf. 1904. gadā, kad Bramberges pagasta namā bija
islikti torgš uf mineto darbu majafoliščanu un darbus
gribeja nosolit pagasta preefšneeks Steinbergs, tad An-
dersons tam dewa padomu zenu nenofit semaf par nolikto
sumu. Isdosšanas sneegšotees apmehram uf 300 rbf.
gadā un to žitu naudu tad waresčot isdalitees sawā
starpā, t. i. starp pagasta wezako un preefšneekem.
1906. g. darbus bija nosolijis par 500 rbf. Dawids
Aħkis, bet driħš peħ tam isplatijās baumas, ka Aħkim
neepšiprinās torgu, tadeħ ka tas pagasta wezakam An-
derfonam naw nefe dewis. Aħkis nobrauzis pee pagasta
wezakā Andersona un luhdšis, lai tas gahdatu, ka torgu
apstiprina, bet Andersons atteizis, ka wišč, Aħkis, nofo-
lijis darbus koti lehti un tā tad waretu tam dot tif
laħbus 50 rbf., siħmedamees pee tam uf to, ka wišč
weħletos wairaf par 50 rbf. Peħ laħda laifā pateef
Aħkim atnehma nosolitos darbus, tapeħz ka Andersons bija
šinojis aprinkā polizijai, ka Aħkis ir basnizas peħminderis
un tadeħ newarot peenahžigi ispidit sawus nosolitos
darbus. No teefas sehde nolauščinatos leezineeku iste-
fumeem israhdijās, ka neweens no podratschiteem nebija
turejis pagasta mahjā no waldības noteikto žilweku un
firgu flaitu, bet fuhtijufi tos tif tad, kad weetejais rakst-
wedis pawehštijis waj nu ar sawu palihgu, waj pagasta
sinneķ, ka jafuhta waj nu žilweki, waj firgi. Saprotams,
par tahdeem palapojumeem atkal mafšajufi rakstwedim
50 rbf. gadā, ta palihgam 25 rbf. un beidsot pagasta si-
neķim laħbus 20—25 rbf. gadā, tā ka latram saws pa-
lalpojums peenahžigi atliħdšimats. Titai leezineeks Aħkis
nebija dabujis haudit žiteem peefšchirtos labumus, jo torgu
un wina nosolijumu neapstiprināja, tadeħ ka tas efot aif-
gahjis pagasta wezakajam Andersonam garam un weħlatu
Andersons wairš naw bijis runajams. Sew kā attaišo-
ščanos Andersons teefai eefneedša winam no Dobeles
aprinkā komifara isdoto apleezibu, no kuras redšams, ka
tas stahwot amatā no 1901. gada, pa wifu deenesta laifu
efot labi uswedees, pa rewoluzijas laifu palizees waldibai
ustijams un ar sawu deenesta peenahķumu ispidiščanu
eeģuwis daudš eenaidneeku. Apgabalteefa, isklaufijufe leetu,
atfina Krištaju Andersonu par wainigu tutufu nemščanā

un to noteefaja ar atzelschanu no amata un bes tam wehl peespreeda 350 rbl. leelu naudas sodu waj maksat ne-
spehschanas gadījumā eeslodsit Anderfonu us 6 mehnescheem
zeetumā.

„Sadsihwe.“

Spreedums Saldus revoluzijas lektā. Pee
fpa idu darbeem 7. oktobrī noteefati: us 8 gadeem
Mikelis Putrischka; us 7 gadeem Jahnis Rahwe, Mi-
kelis Rosentals, Mikelis Puhje, Rudolfs Herbits un
Matiss Draweneeks; us 6 gadeem Andrejs Lašs,
Erneests Gurektis, Anšs Arajs, Martinsch Gross, Krišchs
Dehse un Schanis Galeneeks; us 5 gadeem Krišchs
Lewihs, Frijis Reifstofs, Matiss Sibpols, Gustavs
Annuss, Frijis Bitte, Anšs Stragis al. Strate, Mikelis
Balgals al. Auns un Schano Tschamps; us 4 gadeem
Schano Musche, Karlis Jurjanowstis, Frijis Marlus,
Frijis Putnis, Sihmanis Bergs, Ernsts Grundmans,
Jahnis Semmers, Jahnis Sarinsch, Jahnis Breede,
Alfreds Turks, Dawids Klesterhofs, Adams Pehnike, Julijs
Sifors, Jahnis Jansons, Krišs Gaule, Roberts Grihns,
Karlis Borinsch, Frijis Kruhmins, Jekabs Breede, Adolfs
Janewihs, Jahnis Simsons, Jekabs Lašs un Jahnis
Merklinsch; arestantu rotās: us 2 gadeem
Jahnis Miša; us 1 gadu 6 meh. Matiss Birbels,
Frijis Terlinsch, Frijis Gudrups, Jekabs Dlinch, Andrejs
Sillers, Indrikis Bergmans, Jahnis Adamsons, Frijis
Garaušs, Frijis Rutke un Jutums Klubis; us 1 gadu
Mikelis Grundmans, Schano Ruhšs, Frijis Sokis, Jahnis
Dšols, Krišchs Minke, Indrikis Baumans, Frijis Miltinsch
un Roberts Keninsch; zeetumā: us 1 gadu 4 meh.
Frijis Dawida dehls Dannenbergsons un Schano Klawā,
Jahnis Schalte, Jahnis Ermansons, Krišs Ewarts; us
1 gadu Peters Pure, Peters Strahls, Matiss Pum-
purinsch, Gustavs Jakobsons, Jahnis Seltinsch, Frijis
Belubs, Dawids Bause, Ints Dewits, Krišs Ahstneeks,
Frijis Matisa dehis Danenbergsons, Matiss Blušinsch,
Matiss Pimbers, Frijis Mehnes, Matiss Ansbergs un
Frijis Muhrneeks; us 8 mehnescheem Jahnis
Kleests, Frijis Jaunsems, Kristaps Klawe, Jahnis Arajs,
Jahnis Bause, Indrikis Kunuzs, Ernsts Frelhichs,
Krišchs Ruhšs, Rudolfs Hartmans, Kristaps Klingen-
bergs, Jahnis Dseltinsch, Jahnis Rumschs, Krišs
Puris, Frijis Kumermans, Krišs Susis, Frijis Keris,
Augusts Buhmans, Alberts Graubihšs, Frijis Zirzens
Frijis Saulits, Dawids Miltinsch un Frijis Ansbergs;
us 6 mehnescheem: Jahnis Tuberts, Kristaps Freimans,
Frijis Kahrklinsch, Anna Smilteneek, Jahnis Wezpuišs,
Julius Kaufers, Gustavs Walters, Wilis Strasdiinsch,
Peters Gulbe, Wilis Jaunsems, Jahnis Breede, Dawids
Bause, Dawids Sembergs, Krišs Freis, Matiss Kilewihs,
Dawids Ahstneeks, Matiss Strauhs, Wilis Krause, Jahnis
Plahntajs un Jahnis Zelmins; us 4 mehnescheem:
Peters Meschputnis, Krišchs Meilards, Frijis Saulits,
Jahnis Ronis, Waldis Birseeneeks, Emilija Kuts, Anšs
Sakte, Arwids Strasdowstis, Karlis Lihbis, Krišs Zaune
un Rudolfs Raspers. — Ismellešchanas zeetumā pawaditais
lais teek eeskaitis, tā ka 27 noteefatee tika palaišti brihwā.
Zeetumā atradās 60 apšuhdsetee, pahrejee swabadibā sem
polizijas usraudšibas waj pret salogu. Dašhi no apšuh-
dseteem, kuzi tika turetī ilgatu laiku zeetumā, tika attaisnoti,
bet dašhi, kuzi atradās us brihwām kahjam, tika noteefati
pat katorgā. Noteefatos, kuzi bija swabadibā, apzeetinaja.
Apšuhdseteem, kureem peespreests zeetuma sods, teefbas
naw atnemtās, bet us katorgu un arestantu rotam noteefateem
gan. Wiš apšuhdsetee bija noboti kara teefai us
jaunā kriminallikuma 100. p. pamata, pehz kura wineem
wišeem draudeja nahwes sods. Schis pants no teefas
atmesis un apšuhdsetee, kureem peespreesta katorga, no-

teefati us 102. p. 1. dakas pamata. Pahrejeem noteefateem
peemehrots to pašhu sodu likuma 266. un 269. pants.

„F. D. L.“

Rigas Lauksaimniecības Zentralbeedribai
bija 5. oktobrī II. Rigas ritenbrauzeju beedribas telpās
pilna sapulze. No 50 beedrenem-beedribam us sapulzi
delegatus bija atsuhtijuschas 47 beedribas. Sapulzi, tā
jau parasts, wadija mahžitajs Pauls Gailits. Par sa-
pulzes darbibu shtafi turpmat.

Jaunā Rigas teatra direkcija pašno, ka skol-
neekem un kurfsteem, pehz Latw. Statuws Beedribas
padomes lehmuma, biketes par paseminatām zenam tiks
dotas treschdeenās, peektdeenās un swehtdeenu pehzpus-
deenās. To kursu preekschneezibam, kuras wehlas saweem
kurfsteem paseminatās eejas zenas, jagreeschas pee Jaunā
Rigas teatra direkcijas.

— Jaunā Rigas teatra repertuars. Treschdeen,
13. oktobrī, plkst. 8¹/₄, wakarā par paseminatām zenam
pirmo reis schai sešonā Aspasijas „Ragana“. Peektdeen,
15. okt., plkst. 8¹/₄, wakarā 6. tautas israhde G. Haupt-
mana „Mogrimuschais swans“. Swehtdeen,
17. oktobrī, plkst. 2 deenā par paseminatām zenam Fr.
Schillera „Wilhelms Tell“, plkst. 7¹/₂, wakarā
Aspasijas „Ragana“. Pirmdeen, 18. okt. plkst. 8¹/₄,
wakarā (Reformacijās deenā) par paseminatām zenam
H. Zbena „Seemeku waroni“. Treschdeen, 20 okt.,
plkst. 8¹/₄, wakarā par paseminatām zenam L. Tolstoja
„Sjglihtibas augti“.

**Pirmās walšs domes prezidentu Murom-
zewu**, kuresch, tā šinots, nomiris ahtrā nahwē, apbedija
7. oktobrī.

Us nelaiķa pawadishanu us pehdejo dušu bija sapul-
zejuschees wina draugi, pirmās walšs domes lozekli un
uniwersitates profesori. Wišus 300 wainagus weda
22 ratos. Kahrtibu behru gahjeenā uštureja galwenā
kahrtā augstato mahzibas eestahschu audseki. Wišas ap-
kahrtejas eelas bija kauschu pilnas; ari weikali sche bija
flehtgi pa prozešjas laiku. Sahrtu nesa wišu laiku us
rošam. Studentu toris dšeedaja garigas dšeesmas —
pats nelaiķis bija to tā wehlejees. Ap pulstien 12 pro-
zešja nonahza pee uniwersitates basnizas, tur behru litur-
giju ispildija Moschaiskas bistaps Wasklijs. Sche
uniwersitates profesori peedalijās pilnā fastahwā, walšs
padomes lozeklis Rowalewstis, walšs domneeki: Mikufows,
Roditschews un Tschelnotows, daudsi kadetu partijas
preekschstahwji, pilsehtas galwa, semstwu preekschstahwji un
ap 200 deputaziju. Pehz liturgijas wiša prozešja dewās
us Donas klosteri, tur leela kauschu bara pawadibā no-
nahza tikai pulstien 7 wakarā. Kapsehtā pee wafeja lapa
runaja pirmais uniwersitates rektors A. A. Manuilows,
otrs — swehrinatu adwokatatu padomes preekschsehdetajs
Filatows, pehz tam Roditschews, Kiseweters, Mikufows
un wesela rinda zitu — pawisam 20 gabalu, kuru starpā
bija ari walšs domneeks N. N. Schtschepkins, otrās walšs
domes presidents F. A. Golowins, kura runu polizija diwi
reises pahrtuauza un grafs L. A. Komarowstis. Apbedi-
šchanas zeremonija beidsjās tikai plkst. 9 wakarā.

Pee apbedišchanas peedalijās wairak nekā 100,000 zil-
weku. Sehu brauzeens, wedot lihki no basnizas us kap-
sehtu, eesahlas plkst. 9 rihtā, bet kapsehtā nonahza tikai
plkst. 6 pehzpusdeenā.

Selsingforsā, 7. okt. Selsingforsas rahts teesa
luhkoja zauri no preses wirswaldes jelto prahwu par
schurnala „Peiweoia“ isdoshanu. Schurnals turpinaja
isnahkt, nekatotees us to, ka senats bija schurnalu ais-
leedsis. Teesa attaisnoja isdeweju un preses pahrwaldei
uškita teefas isdewumus.

No Dwinflas. Mählestibas tragedija, ka „Rig. Rundsch.“ sino, norisnajušes lahdā muišchā, 12 werstes no Grihwas. Tur pee faweeem radeem zeemojušes lahdā Raunā deenoscha augstaka ofizeera fon Samfon-Himmelftierna 19 gadus wezā staitā meita. Wina Raunā nesen atpaka eepafinufes ar lahdū ofizeeri L., kufsch tanī nahwigi eemihlejees. Augustā fon S.-H. jaunkundse ofizeerim L. ar wehstuli pafinojuse, ka ta pahtrauz ar winu wifus fataruš. Wiswinu swehtdeen L. eeradees Dwinflā, atstahjis weefnizā wehstuli ar pehdejeem nowehlejumeeem, aisbrauzis uš muišchu un apstahjees tureenes frogā. Pret wakarū winafch nofuhitjis uš muišchu lahdū fianefti un luhdšis fon S.-H. jaunkundsi uš pehdejo fatifschanos, las winam ari atkauta. Ofizeers ar jaunawū gahjušchi pastaigat pa lahdū nomalu taku. Pehdeji abi nofehdufchees grahwmalā. Te ofizeers peepeschi iswiljis rewolweri un iſschahwis uš fon S.-H. jaunkundsi diwas reiſes. Wina uš weetas bijuſe pagalam. Pehz tam ofizeers ari pats noſchahwees.

Ahrsemes.

Franzija dšelszjetneeku streiks iſbeidsees pateizotees ministru preekſchneela Briana, zitreiſeja ſozjaliſtu wadona, ſtingribai. Dšelszjetneeki naw panahkuſchi to, ko wehlejuſchees. Wini peekahpuſchees redſedami lahdū waldibas ſtingribu. Bet wiſpahri Franzija fajuh, ka ſchis dšelszjetneeku streiks uſſtatams tikai ka par lahdū eepreekſcheju wehſtnefti turpmateem, wehl leelateem ſtreiteem. Abas puſes tagad gatawojas. Warbuht, ka bailes no pretineeka peepſpeedis abus pretineekus uſturet ilgi meeru. Waldiba, ja domā, daris wiſu, lai apmeerinatū dšelszjetneeku dibinatās praſbas un dšelszjetneeki atkal redſedami, ka uſlabots to materialais ſtahwotlis, ſargafees par neeku ſahht ſtreiku, ſinadami ka waldiba uš preteſtibū labi ſagatawojuſes. Ja war tizet laikrakſta „Deutsche Tageszeit.“ ſinajumam no Parifis, tad Franzijas ſozialdemokrati ſchoreiſ bijuſchi faſtahdijūſchi ſaſwehraſtibū tai noluhā, lai eewefu ſozialdemokratifko walſts lahtibu. Dšelszjetneeku streiks buhtu bijis tikai wiſas zihnas ſahlumš. Polizija atradufe ruhpigi iſſtrahdatu rewoluzijas planu un pat jaunās ſozialiſtu walſts waldibas lojektu ſarakſtu. Sozialiſti buhtu eefahluſchi proletariata waldibu ar — dittaturu. Bijūſchi atſihmett ari tee ſaldatu pulki un armijas korpuſi, uš kuru pabalſtu dumpineeki buhtu warejuſchi palautees. Bijūſchi faſtahditi ari plani par bumbu iſdalifchānu Parifē. Franzijas waldiba jau preekſch 6 mehneſcheem nahluſe ſchāi ſaſwehreſtibai uš pehdam un iſjautuſe ſozialdemokratu nodomus. — **Anglija** konſerwatiwo wadons Balfurs turejis runu, kua wiſā walſti ſahehlufe ahrfahrtjeji leelu eewehribu. Runas faturs taš, ka Anglija kara kugu buhwes leetā paleekt **Wahzijai** patak. Anglijai gan wehl tagad eſot ſtipri leelaka ſlote, bet Wahzija ſawejo iſkopjot labaki un paleelinot ahtrak nekā Anglija. Ja tā wehl ilgal turpinotees, tad Anglija ſaudeſchot pahrfwaru uš juhras. Ja lahtrejee eenehmumi neſneedſot praſbas, tad jaaiſnemotees. Konſerwatiwo preſe piſnigi peekriht Balfuram. Liberalā preſe gan ari atſihft, ka Anglijai jaustura pahrfwarš uš juhras, bet iſſatas, ka Balfurs apſtahktus iſtehlōjis pahraf tumschās krahfās. Neefot wehl eemefla tik wiſai baiditees no Wahzijas. Ari Anglijas admiralitates pirmais lords Mat-Kens turejis Blinewonā runu, kuras faturs ſekofschs: Wehs nedrihftam peekaut, ka mehš ar ſawas ſlotes waj muſhu kara ſpehka ſarihfoſchānu un apbrunoſchānu paleekam jitam walſtim eepatak. Es ſinu, ka praſjumū pehz ſimtmiſjonu leela aiſnehmuma leels ſtaits ofizeeru, generatu un admiraku parakſtitu. Bet es ſchahdam praſjumam nepeekrihtu. Mums jaturpina ſawas wajadſibas ſegt ar

lahrtigeem eenehmumeem, kamehr mehš to ſpehjam. Ta buhtu pirmā panihfchānas un ſabruffchānas ſihme, ja mehš ſawu ſloti wairs newaretu aiſmakſat ar ſaweem gada eenehmumeem. — Portugatu bijuſchais karalis Manuels nobrauzis uš Angliju, fur apmetees uš dšihwi Orleans herzoga Woodortonas pili. Pili eſot daudj wehrtigu mahfſlas dahrgumu. Herzogs domajot, ka Manuels wareschot iſklaidetees pils aplahrtne, medidams un peekopdams ſportu. Anglijas karalis apmekleſchot Manuelu newis ka karali, bet ka privatperſonu. **Portugales** republikānu pagaidu waldiba apſolijufe Manuelam 2 miſjonu leelu gada penſju, ja taš atteiktos no ſawām teeſtkam uš Portugales troni. Manuels eſot gandrihs ar to meerā, bet atdurotees uš ſawas mahtes pretſchānos. „Sawas“ ag. ſino, ka Franzijas waldiba weenojuſes ar Anglijas un Spanijas waldibam, likt leelwalſtim preekſchā, atſiht Portugales republiku par faktifki paſtahwoſchu, bet pehz, kad wina buhs apſtiprinata konſtituzijas lahtibā, atſiht to galigi. Scha preekſchlikuma eeroſinataja eſot Anglija. Wahzija jau iſteitufe ſawu peekriſchānu. Wiſe „Dresdener Nachrichten“ glufchi atklahti un wakkrdigi iſſafa domas, ka Anglijai un Wahzijai wajagot ſawā ſtarpā iſliht par to, ka iſdalitees Portugales kolonijas, lai nowehrſtu nekahrtibas, kuras bej ſchāubam iſzelſchotees minetās kolonijās un radifchot juſas abu mineto walſtju Afrikas kolonijās. Iſlihgums Kongas ſinā peerahdot, ka Anglija un Wahzija koloniju jautajumos war eet roku rotā. — **Greekija** kretetis Wenifeloſs faſtahdijis jaunu ministriju. Un **Turzija** to meerigi noſtatiuſes, lai gan draudeja to uſſtatit par casus belli — kara eemeflu, ja Wenifeloſs kluhtu par greeku ministru preekſchneeku. Wenifeloſa kabinetš jau peenehmis ſwehraſtu un ſtahjees pee amata iſpildifchānas. Preſe pret ſcho jauno kabinetu iſturotees wiſai draudſigi. Ari Teotoliſs dewis karalim apſolijumu, pabalſtit kabinetu, uſſtahdidams pee tam diwus noteikumus: Wenifeloſs nedrihftot peekriht rewoluzionaras zenschānās un tam paſcham jaapſolotees uſturet tautas ſapulze rewifionifſtiſks rakſturs. Daſchi deputati atgahdinajuſchi Wenifeloſam wina rewoluzionaro pagahnti, uš ko taš pats atbildejis, ka tagad winafch wairs neefot nekahds rewoluzionars. Sawu programū iſſinodams, jaunais premjerminiftrš tautas ſapulze iſſafa waldibas zeribu, ka tee darbi, preekſch kua paſtrahdaſchānas tautas ſapulze ſaſaukta, tikſchot ſelmigi pabeigti, t. i. drihšā laikā tikſchot zaurſtatiti wiſi konſtituzijas panti, iſnemot pamatalikumus. Waldiba neſtahdiſchot tautas ſapulzei preekſchā nodomato reformu programas tadeht, ka jaunu likumu iſſtrahdaſchāna notawetu konſtituzijas zaurſtatifchānu. Waldibas programū tautai iſſinoſchot nahloſcho wehleſchānu preekſchwatarā. Waldiba, atbalſtidamās uš likumeem, gahdaſchot par lahtibas un diſziplinas uſtureſchānu armijā. Wiſſtingratee ſoti tikſchot ſperti pret latru likumu pahrlahpſchānas gadijumu, ka no atſewiſchku perſonu, tā ari no leelaka wairuma pawalſneeku puſes. Greekijai eſot wajadſigs ilgats meers un ſchis apſtahktis eſot labakā garrantija, ka wina tuwajos auſtrumos buhſchot meera un lahtribas elements. Waldiba zentifchotees nowehrſt wiſus pahpratumus un nefatizibas eemeflus. Wina wiſeem ſpehſteem ſtrahdaſchot meera uſtureſchānas labā. Pehz Wenifeloſa runas uſſahktas dšihwas debates, pehz kurām ap plſt 1 nakti, taš pats uſſtahdijis uſtizibas jautajumu, uš ko Ralliſa un Mauromichaliſa peekriteji iſgabjuſchi no ſahles, kurā palikufchi tikai 160 deputati. Tadeht ſehde pahtrautta, jo naw wairs bijis wezo partiju wadonu. Greekija, redjams, newar aiſmirſt ſawas bijuſchās godibas. Kas par to, ja walſtij jazeefch, kad tik wini panahk ko grih! — **Kubas** ſalā breefmiga wehra nodarijuſe leelu

poštu. Hawanas pilsehtas seemeđalā wišas eelas bija pahrpluhdinatas ar uhdeni un fatiſme pa winām notika ar laiwu palihdſibu. Domā, ka negaišā bojā gahjuſchi ari wairat ſimtu žilweku. No daudſām mahjam polizija un ugunſdſehſeji iſweduſchi ahrā wišus eedſihwotajuš, jo bijis bail, ka mahjas neſagrūhſt. Hawanas zeetumā eemihneeki ſazehluſchi nemeerus, jo gribejuſchi tiſt ahrā no zeetuma, domadami, ka uhdens ſtraume pahrpluhdinās zeetumu. Wiſwairat zeetufe no negaiſa Pindar del Rio provinze.

Atenās, 23. (10.) okt. Kad Wenifelofs palatā uſſtahdija jautajumu par uſtizibas iſteikſchanu, Kalliſa un Mawromichaliſa peekriteji atſtahja ſehſchu ſahli. Sehdi wajadſeja pahrtraukt, jo palika tikai 160 deputati, tā ka nebija wairs kworuma. Wenifelofs deputatu aiſeſchanā eekſtata neuſtizibas iſteikſchanu un domā atkahptees.

Waſchingtonā, 19. (6.) okt. Uelmanš, braukdamš beſ pahrtraukuma 69 ſtundas, pahrſpehjis wišus taſtuma un ilguma reſorduš.

Nujorkā, 21. (8.) okt. Uelmanis iſſkaidroja, ka wiſch ar ſcha brauzeena mehginajumu ween neapmeeri-naſchotees, bet mehginaschot braukt otrreis pahr okeanu ar zitu gaiſa fugi, kuru taš nu buhweschet, bet ſchoreiſ — beſ aſtes.

Melburnē, 21. (8.) okt. Keetruma-Auſtraliajā uſeeti leeli ſelta lauki. No 325 tonam ſelta rudas eeguwa 2305 unzes ſelta.

Londonā, 22. (9.) okt. Teeſa atſina Dr. Kripenu par wainigu ſeewas ſlepkawibā. Kripens noteſats uſ nahwi, pee kam teeſneſš paſinojis, ka neeſot žeribas uſ ſpreeduma miſſſinaſchanu.

Londonā, 20. (7.) okt. Leimhaufā no Kornwales urana rudas ar jauatrassteem lihdsſeem dabū latru mehneſ puſgrama radija. Diwu mehneſchu laikā dabuts tiſ daudſ radija, žif agrat ahrſemēs dabuja diwoš gaduš.

Genfē, 20. (7.) okt. Keiſareenes Eliſabetes ſlepkawa Luſſcheni palahrās.

Konſtantinopolē, 22. (9.) okt. Ddeona teatri no-turetiſ proteſta mitinſch pret angku-kreewu politiku Perſijā. Turetas aſas runas pret Angliju un Kreewiju par labu Wahzijai; peenemta reſoluzija, noſuhiti keiſaram Wikumam telegramu, kurā iſteikta pateiziba par muſulmanu aiſſtahweſchanu un luhgumš, neatkaut Perſiju iſdalit. Mitinā peedaliuſſchees daudſi oſižeeri, deputati un ſchurnaliſti.

Sen-Luijā, 20. (7.) oktobri. Gordon-Benneta ſaziſtē wahzu balonš „Harburg“ otrdeen plſt. 11 nakti no 18,000 pehdū augſtuma nokrita Nipiſingāš eſerā. Weenam gaiſa fugotajam pahrlauſta roka un pahrrauta arterija. Gaiſa fugotaji iſpeldeja uſ kraſta.

Muſhu bildes.

Peē muſhu ſchāi burtnižā eewetotām bildem daudſ ko peeſihmet naw. Par winām jau runā atteeziguš rakſtoš. Par Želgawas iſſtahdes atklahſchanu 1909. g., „Ranſomeš u. t. t. paſchbrauzeju kuhleju“ un „Globuš ſeparatoreem“ peem. rakſtā „Latw. Laukš. Ekon. Sabeedriba“. — „Republika iſſaukſchana Portugālē“ rahda ſtatu, kur Liſabonas gubernatoreš no rahtuſcha tautai paſludina republiku. Augſchejā bildē redſama rewołuzijā ſaſchanta mahja Liſabonā. — Gibraltara gubernatora waſaras reſidenzē wiſpirmiš atrada patwehrumu aiſbehgušchais Portugales karališ Manuelš, kurſch tagad uſ dſihwi apmetees Anglijā kahdā Orleans herzoga piſi. — „Dſelſzetneeku ſtreikš“ Franziajā rahda ſtatus no pabeigtām ſtreika deenam. Uhtre-

brauzeens atēet no ſtanzijas kara ſpehka apſardſibā. Kara ſpehks, kā augſchejaiš ſihmejums rahda, ari apſargā dſelſzeka ſtanzijas. — Uelmanis ar ſawu groſamo gaiſa fugi „America“, kaut gan naw pahrbrauzis pahr Atlantikas okeanu, tomehr uſſtahdijis jaunu reſordu tā brauzeena ilguma, tā brauzeena taſtuma ſinā. Uelmanš gaiſā no-turejees pahri par 3 deenam un nobrauzis pahri par 1500 werſtem. Tā ka ſudufe žeriba pahrbraukt pahr Atlantikas okeanu uſ Ciropu, tad Uelmanš dewiš kahdam fugim juhrā ſihmi, ka gaiſa fugiš grib laiſtees ſemē, lai ſataiſtoš uſ ta ſanemſchanu. Uelmanš nolaidees ſemē ſweikš un wefelš. Sawu nodomu gaiſa fugi no Amerikas nobraukt uſ Ciropu wiſch wehl neeſot atmetiš. Uſtaiſſchot jaunu fugi un brauſchot atkal. — Wahzijā nomiriš ſlawenaiš medikiš, profeforš Leidens, kuram ſtarp zitu koti leeli nopelni tuberkuloſeš iſpehtičhanā. Leidens dſimis 20. aprili 1832 g. Danzigā un ſtudeja medizinu Berlinē, kur beidſot wiſch bija ari par profeforu.

Grahmatu galds.

Redakzijai peefuhſtitas ſchahdas jaunas grahmatas:

Jahna Afara kopoti rakſti. III. ſehjums. 2. burtniža. **Skandinaw-eſchu rakſneeki.** 1910. g. Rakſā 50 lap. N. Ranta grahmatu tirgotawas apgahdibā, Rīgā, Suworoma eelā Nr. 25.

Julija Peterſona „**Saſtinguſchāš dwehſeles**“. ſtatu luga peezuš žehleenoš. Rīgā, 1810. g. Rakſā 50 lap. Generalkomijiš J. Brigadeera grahmatu tirgotawā.

J Gulbiš. **Aſaras.** Terwetē, 1910 g. Rakſā 40 l. Iſdewiš Ed. Kalniſch, Saſeneeoš. Paſta adreſe: Грюнгофская ул. „Герниш“ up. Добрая.

Walejas wehſtules.

W. — 3 Saſehmām. Rakſtiſim.

Pr. — **W.** Ka minetaiš kungš ſaſtimis ar leeluma kaiti pehž ta pehdejeem rakſteem neſ waj wairš warēš ſchahditees. Bet lai labat paleek!

Redaktors: Dr. philoſ. P. Sāliſ.

Ihpahſneekš un iſdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgenſohn,
wihnu leeltirgotawa,
peedahwā

eekſchſemes un ahrſemes wihnuš,

kā ari konjaku „Royal“,
ſtipru wihnogu wihnu 50 k.
ſekofchāš filialēš:

Suworowa u. Dſirnawu eelu ſtuhri,
Želgawas ſchofejā Nr. 12,
Ahgenskalnā, Meſcha eelā Nr. 4a,
Peſchāſ tunga namā,
Wehweru eelā Nr. 7, Wej-Riگاš ſtuhri.